

Regionalt utviklingsprogram 2012

- et ansvar for **FYLKESTINGET**
i Nord-Trøndelag

Innhold

1. Innledning	6
1.1 Politisk grunnlag	6
1.2 Viktige partnerskap	7
1.3 Sentrale perspektiv	8
1.4 Hvem gjelder føringene i programmet for?	9
2. Regionalt Utviklingsprogram – strategisk del	10
2.1 Sentrale utfordringer og muligheter i Nord-Trøndelag	10
2.2 Hovedmålet i det regionale utviklingsarbeidet 2009-2012	10
2.3 Et tydelig næringsperspektiv	11
2.4 Oppvekstprogrammet	11
2.5 Konjunktursituasjonen og utviklingen i fylket	11
2.6 Strategiske innsatsområder i 2012.....	12
2.6.1 Verdiskaping og kompetanse.....	12
2.6.2 Verdiskaping gjennom bruk av naturressursene	15
2.6.3 Kommunikasjoner/infrastruktur	18
2.6.4 Livskvalitet	20
2.7 Prinsipper for bruken av virkemidler.....	22
2.8 Resultat- og effektmåling	23
2.9 Regional satsing Indre Namdal.....	23
2.10 Regional satsing i kystkommunene i Namdal.....	23
3. Utviklingsområder med egne økonomiske rammer	25
3.1 Bedriftsutvikling – Innovasjon Norge	25
3.2 Samarbeid med andre regioner	25
3.2.1 Territorielt samarbeid (Interreg)	25
3.2.2 Samhandling i Trøndelag	26
3.2.3 Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag (LU).....	26
3.3 Omstillingskommuner	26
3.4 Kommunalt tiltaksarbeid.....	27
3.5 Sørsamisk språk, næring og kultur	28
3.6 Kompensasjonsmidler for differensiert arbeidsgiveravgift	29
4. Oversikt over fylkeskommunale utviklingsmidler 2012	30
Vedlegg	
1. Satsinger og flerårige prosjekter i 2012	31
2. Veiledning til søkere om tilskudd til fylkeskommunen gjennom RUP	36
3. Om felles fylkesplan for Trøndelag	37
4. Mål og resultatstyring i RUP 2012	39
5. Andre utviklingsmidler	41
6. Retningslinjer for bruk av regionale/kommunale fond for 2012	43
7. Oversikt over interkommunale/regionale samarbeid i Nord-Trøndelag	44
8. Oppvekstprogrammet i Nord-Trøndelag	46
9. Sentrale planer, stortingsmeldinger mv	47
10. Statistikk fra 2011	48

Regionalt Utviklingsprogram for Nord-Trøndelag 2012

Vedtak i Fylkestinget 8.12.2011, sak 83/11

Journalsak NTFK 11/03691

**Layout: NTFK Regional utviklingsavdeling
Trykk: NTFK Kopisenteret**

Nord-Trøndelag fylkeskommune
Fylkets Hus
Seilmakergata 2
Postboks 2560
7735 Steinkjer

Telefon 74 11 10 00
Telefaks: 74 11 10 51
E-post: postmottak@ntfk.no
Internett: www.ntfk.no

Forord

Regionalt utviklingsprogram for Nord-Trøndelag 2012 (RUP) er et verktøy for en helhetlig utviklingspolitikk. Programmet er et godt utgangspunkt for arbeidet for en positiv samfunns- og næringsutvikling i Nord-Trøndelag.

I oktober 2011 ble det valgt nytt fylkesråd i Nord-Trøndelag, med en ny politisk plattform for perioden 2011-2015. RUP er et viktig verktøy for det nye fylkesrådet for operasjonalisering av den nye politiske plattformen.

Forankring og eierskap er avgjørende for å lykkes, og fylkesrådet har tro på partnerskap som metode i utviklingsarbeidet. RUP er ikke fylkeskommunens, men regionens dokument. Kommunene og RUP-partnerskapet er våre viktigste samarbeidspartnere i utvikling og oppfølging av programmet.

Nord-Trøndelag er et fylke med mange muligheter, men også utfordringer. Samfunnet er i endring som følge av store strukturendringer i landbruket. Industrimiljøene våre er sårbare, og sterkt påvirket av konjunktursituasjonen. For å møte utfordringene, er fokus og prioritering avgjørende. Det regionale utviklingsarbeidet må i 2012 ha sterk fokus på næringsutvikling og programmets tydelige næringsperspektiv er derfor videreført.

Det er en balanse mellom hvor stor andel virkemidler som legges ut til andre aktører og det å ha slagkraftige virkemidler på fylkesnivå. Behovet for større og ressurskrevende satsinger på enkelte steder, og de omfattende utfordringene som landbruket og industrimiljøene sliter med, viser nødvendigheten av å ha slagkraftige virkemidler og tilstrekkelig handlingsrom på fylkesnivå som kan virke på tvers av bransjer og kommunegrenser.

Fylkesrådet er opptatt av kommunenes muligheter for aktivt lokalt næringsutviklingsarbeid. Programmet representerer en omfattende satsing på kommunene gjennom omstilling, namdalssatsing og tildeling av fond. Fylkesrådet ønsker fortsatt premiering av regionale fond fordi det styrker kompetanse og kapasitet og bidrar til grenseoverskridende perspektiver. Men penger alene skaper ingen utvikling. Når arbeidsledigheten i fylket er på 2,1 % og enkeltkommuner har under 1 % ledighet, viser det at like viktig som økonomiske ressurser er kompetanse og arbeidskraft for å få etablert gode prosjekter.

Det har grodd fram flere spennende bedriftsklynger i fylket de siste årene, og klyngeperspektivet er tydeligere i RUP enn før. Disse miljøene må understøttes og videreutvikles. Fylkesrådet ønsker å holde trykket oppe på ungdomssatsingen, og oppvekstprogrammet er et viktig verktøy i så måte. RUP vil ikke være hovedverktøyet for denne oppfølgingen, men gode og spennende prosjekter i samsvar med prioriteringene i RUP er aktuelle for finansiering gjennom programmet.

Bredbånd og mobildekning er nødvendig infrastruktur for både næringsliv, innbyggernes bolyst og for at fylket skal være attraktivt for ungdom. Målet er full bredbåndsdekning. Her handler det om å klargjøre prosjekter lokalt, konkretisere løsninger og ha dialog med statlige myndigheter.

På vegne av det nord-trønderske partnerskapet vil jeg ønske oss lykke til med arbeidet i 2012!

Steinkjer den 15. november 2011

Terje Sørvik
fylkesråd for regional utvikling og kultur

1. Innledning

Regionalt Utviklingsprogram (RUP) for Nord-Trøndelag er grunnlaget for en koordinert utviklingspolitikk for fylket. Programmet angir hovedretningen for utviklingsarbeidet, og legger samtidig økonomiske rammer for sentrale utviklingsaktørers virkemiddelbruk. RUP har et bredt samfunnsperspektiv, men næringsperspektivet er det mest sentrale.

1.1 Politisk grunnlag

Programmet er i utgangspunktet ettårig (2012), men hovedretningen ligger fast i perioden 2009-2012. RUP 2012 bygger på:

- Føringer fra staten, bl.a. tildelingsbrev fra Kommunal- og regionaldepartementet til fylkeskommunen
- Felles fylkesplan for Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Trondheim kommune 2009-2012
- Fylkesrådets politiske plattform 2011-2015
- Møter med kommuner/regionråd vår/sommer 2011, samt møte med kommunene og RUP-partnerskapet høsten 2011 ("Sannanmøtet")
- Ungdomskonferansen (årlig)
- Økonomistrategier i Fylkestinget juni 2011 for perioden 2012-2015

Under gjengis de viktigste føringene fra disse prosesser/dokumenter:

Felles fylkesplan

Hovedretningen i RUP er i tråd med vedtatt fylkesplan. Fylkesplanen har vært gjenstand for en omfattende prosess og ligger til grunn, ikke bare for en koordinert utviklingspolitikk for Trøndelag, men også for aktørenes egne utviklingsplaner. Felles fylkesplan gir følgende viktige strategiske føringer;

- Mennesket – Trøndelags viktigste ressurs
- Samhandling og forståelse mellom by og land
- En bærekraftig utvikling og verdiskaping
- Trøndelags største fortrinn.

Felles fylkesplan har analysert Trøndelags viktigste fortrinn:

- Teknologi, forskning og utdanning
- Kulturutfoldelse og opplevelser
- Naturressurser og matsatsing

RUP for Nord-Trøndelag løfter fram og videreutvikler de områdene som er viktige for Nord-Trøndelag. (Det vises til Felles fylkesplan 2009-12)

Regional planstrategi

Det er igangsatt arbeid med en regional planstrategi for 2012-2016. Denne består av en overordnet planstrategi felles for Trøndelag, og fylkesvise planstrategier. Disse vedtas sommeren 2012. Planstrategien omtaler bl.a. utviklingstrekk, sentrale utfordringer og muligheter i Nord-Trøndelag. Når det gjelder næringsliv fokuserer planstrategien på utfordringene innenfor kompetanse og FoU, innovasjon, entreprenørskap og internasjonalisering. Videre betraktes landbruk, akvakultur, kulturnæringer samt klima- og miljøsektor som mulighetsområder. Det pekes også på arbeidskraftbehovet og utfordringer knyttet til omdømme, attraktivitet og infrastruktur.

Fylkesrådets politiske plattform

Fylkesrådets politiske plattform for 2011-2015 bygger på fire perspektiv: ungdom, kunnskap, nyskaping og miljø som skal være gjennomgående for fylkesrådets politikk i perioden. Disse er også gjennomgående perspektiv for RUP 2012 (se pkt. 1.3).

Møter med kommuner/regionråd

Fylkesrådet gjennomførte våren/sommeren 2011 en møterunde med kommuner/regionråd. Som sentrale utviklingspartnere deltok Innovasjon Norge og Fylkesmannens landbruksavdeling i møtene. I tillegg til en rekke lokale satsinger ga møtene viktige regionale føringer på arbeidet oppsummert ved;

- Infrastruktur (bredbånd og mobildekning)
- Næringsklynger
- Utviklingen i landbruket
- Boligutvikling – lav annenhåndsverdi av boliger – i distriktene
- Kommune/regionsamarbeidene er under utvikling
- Transportplanlegging - Trondheimsfjorden

Ungdomspolitisk plattform for Nord-Trøndelag/Ungdomskonferansen

Ungdomskonferansen er fylkets viktigste politiske møteplass mellom ungdom og politikere. Ca. 140 ungdommer, fylkestingspolitikere og ordførere samles for å gi konkrete føringer for framtidens Nord-Trøndelag. Ungdomskonferansen er Nord-Trøndelags svar på Ungdommens Fylkesting, og har 10-års jubileum i 2011. Føringerne som blir gitt på Ungdomskonferansen er viktige signal for prioriteringer i RUP.

I forbindelse med behandling av Økonomistrategi 2012 – 2015 i fylkestinget i juni 2011 ble det vedtatt at *"det skal utvikles en strategi som omfatter alle elementene innenfor fylkeskommunens ungdomssatsinger i alle sektorer"*. Denne strategien, som har fått navnet "Ungdomspolitisk Plattform", vil inneholde mange føringer for videreutvikling av ungdomssatsingen i Nord-Trøndelag samtidig som signalene fra Ungdomskonferansen får en sentral plass.

1.2 Viktige partnerskap

Partnerskap er sentralt både i utvikling og gjennomføring av programmet. Partnerskap forstås som et forpliktende samarbeid med dialog, felles ressursinnsats og ansvarsfordeling. På noen områder er det naturlig med partnerskapsavtaler i gjennomføring av strategiene. I partnerskapene må representasjon av begge kjønn tilstrebes, jfr. likestillingsloven.

Partnerskap er en viktig arbeidsmåte i det regionale utviklingsarbeidet i fylket. Programmets oversikt over satsinger og flerårige prosjekter (vedlegg 1) viser en rekke eksempler på konkrete gjennomføringspartnerskap. Videre vil en del større strategiske temaområder i utviklingsarbeidet kreve partnerskap for oppfølging og operasjonalisering av ulike strategier (som Tenkeloft Trøndersk Landbruk, Kontaktforum Reiseliv Trøndelag osv.)

Kommunene i Nord-Trøndelag

Kommunene har en sentral rolle i RUP. Årlig gjennomføres regionale møter med alle kommunene i fylket for operasjonalisering og innspill. Kommunene deltar også i RUP-partnerskapet gjennom KS (Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon). Fylkeskommunen deltar på regionrådenes møter. Det inngås årlige avtaler med kommunene om kommunale/regionale fond.

RUP-partnerskapet (det strategiske partnerskapet)

Det strategiske partnerskapet knytta til RUP består av Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Landsorganisasjonen (LO), Innovasjon Norge, Norges Forskningsråd, Trøndelag Forskning og Utvikling, Fylkesmannens landbruksavdeling, KS, NAV Nord-Trøndelag, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Selskapet for Industrivekst (SIVA), Fiskeridirektoratet, Nord-Trøndelag Barne- og Ungdomsråd og fylkeskommunen. Fylkeskommunen har lederskapet og sekretariatet.

1.3 Sentrale perspektiv

I RUP er næringsperspektivet det overordnede for virkemiddelbruken. De fire gjennomgående perspektivene i fylkesrådets plattform legger i tillegg viktige føringer for det regionale utviklingsarbeidet:

- Ungdom

Ungdomsperspektivet er sentralt - ikke minst ut fra at fylket har mål om å framstå som attraktivt for de som skal bo og jobbe her i framtida. Det er viktig å gi ungdom innflytelse på alle områder av samfunnslivet.

- Kunnskap

Kravene til kunnskap vil øke for de fleste næringer og samfunnsområder i framtida. Oppvekst og utdanning løftes høyt fra fylkesrådet i perioden 2011-2015. Nord-trønderske ungdommer skal oppleve skolen som et trygt sted å vokse, mestre og lære, og ta aktivt del i å skape framtidens bedrifter og produkter i Nord-Trøndelag. Kompetanse er et viktig konkurransefortrinn for næringslivet.

- Nyskaping

For å styrke verdiskapinga i fylket er det viktig å utvikle attraktive arbeidsplasser ved å ha fokus på innovasjon og nyskaping. Det er en viktig del av den daglige innsatsen i bedriftene for å skape bedre produkter for kundene og større verdier for eierne. Bruk av ny teknologi, nye løsninger og nye organisasjonsformer er viktig for næringslivets konkurransekraft.

- Miljø

Klima- og energiplan er vedtatt av fylkestinget i februar 2010. Ambisjonen er å redusere utslippene av klimagasser fra egen virksomhet med 50%, og bidra til 30% reduksjon i fylket som helhet innen 2020. Et viktig ledd i dette er kommunenes klimaplaner. Fylkesrådet ønsker at prosjekter som gjennomføres via RUP skal sees i et slikt perspektiv. (se kap. 2.6.2.5)

I tillegg til de fire gjennomgående perspektivene fra fylkesrådets plattform, er følgende føringer viktige for utviklingsarbeidet:

Likestilling og mangfold

Nord-Trøndelag skal være attraktivt og gi utviklingsmuligheter for alle. Likestilling handler om å fremme deltakelse, påvirkning og like muligheter for alle. Erfaring viser at det fortsatt er behov for tiltak på dette området. Krav om kjønnsbalansert deltakelse i alle prosesser og prosjekter skal stilles av alle aktører som disponerer virkemidler gjennom RUP.

Nord-Trøndelag skal være et fylke hvor folk verdsetter menneskelig utfoldelse og mangfold som utgangspunkt for trygghet, trivsel og utvikling. Det er viktig å utvikle tiltak og arbeidsformer som fremmer bred aksept av forskjellighet og nyskaping innenfor et tolerant Nord-Trøndelag.

Fylkestinget vedtok i desember 2008 Strategi for likestilling og mangfold i Nord-Trøndelag. Oppfølging av strategien er et viktig ledd i innsatsen for likestilling, mangfold og toleranse.

Universell utforming

Nord-Trøndelag skal være et inkluderende fylke med plass for alle. Universell utforming er en viktig strategi for å oppnå dette. Universell utforming innebærer at produkter og omgivelser blir utformet på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og spesiell utforming. Hovedløsningen skal fungere for flest mulig, uavhengig av alder, størrelse og funksjonsevne.

Miljøverndepartementet har pekt ut Nord-Trøndelag som ett av åtte pilotfylker for universell utforming i perioden 2010-2012. Fylkesrådet går inn for at universell utforming som strategi skal nedfelles i regionale planer, i veiledning og veiledningsmateriell, i ulike tilskuddsordninger og i vilkår ved tildeling av midler gjennom RUP der det er relevant.

1.4 Hvem gjelder føringene i programmet for?

Føringene i RUP gjelder for alle som forvalter virkemidler direkte gjennom programmet. Det betyr ikke detaljstyring av disse aktørenes virkemiddelbruk. Det skal være rom for lokal tilpasning og tiltaksarbeidet i hver enkelt kommune/ region skal kunne møte lokale utfordringer. I rapporteringen må likevel disse aktørene synliggjøre hvordan fylkesrådets politiske føring er ivarettatt.

Som ledd i en helhetlig utviklingspolitikk har programmet påvirkning på andre virkemiddelaktører som bidrar i det regionale utviklingsarbeidet. RUP-partnerskapet er det strategiske partnerskapet for RUP, og det er viktig at disse aktørenes virkemiddelbruk og utviklingsarbeid understøtter en samlet utviklingspolitikk for fylket.

2. Regionalt Utviklingsprogram – strategisk del

2.1. Sentrale utfordringer og muligheter i Nord-Trøndelag

Felles fylkesplan for Trøndelag og Regional planstrategi for Nord-Trøndelag skisserer overordnede mål, strategier, utfordringer og muligheter for regional utvikling i fylket. RUP er disse plandokumentenes handlingsprogram og legger prioriteringene i utviklingsarbeidet og fastsetter bruken av de regionale utviklingsmidlene.

2.2 Hovedmålet i det regionale utviklingsarbeidet 2009-2012

I tråd med programmets politiske grunnlag (kap.1.1) er det langsiktige hovedmålet for Regionalt Utviklingsprogram 2009-2012:

”Verdiskaping og livskvalitet i Nord-Trøndelag”

Hovedmålsettingen har dermed både en næringsdimensjon og en bredere samfunnsmessig dimensjon. Næringsmessig vekst er viktig for en positiv samfunnsutvikling.

Programmets satsinger skal bidra til økonomisk verdiskaping og et godt samfunn for menneskene som bor her - noe å leve av og noe å leve for. Menneskene er fylkets viktigste ressurs. Nord-Trøndelag er av de fylker med størst andel personer utenfor det ordinære arbeidsmarkedet. Det er en ambisjon å trekke flere av disse inn i aktivt arbeid.

I forhold til næringsdimensjonen blir det viktig å understøtte allerede sterke næringsmiljø i fylket med potensial for videre vekst og utvikling. Kunnskapsutvikling i tråd med næringslivets behov, og aktiv holdning til innovasjon og nye løsninger, er viktig for utvikling av næringslivet. Høgskolen i Nord-Trøndelag, Trøndelag Forskning og Utvikling og Bioforsk er sentrale kunnskapsmiljø i vårt fylke, og det er viktig å stimulere til økt utnyttelse av disse. I tillegg må ledende teknologimiljø i Trondheim i større grad enn i dag framstå som en ressurs for nordtrøndersk næringsliv, samtidig som næringslivet må øke sin forståelse for nytteverdien av disse miljøene.

Globalisering, klimatrussel, endringer i alderssammensetning og urbanisering er eksempler på globale trender som påvirker samfunnsutviklingen. Dette gir både utfordringer og muligheter. Internasjonal eksponering av næringslivet er viktig for å møte disse utfordringene. Derfor må de siste års satsinger for å skape et mer internasjonalt orientert næringsliv i regionen fortsette.

For å utvikle næring og bolyst må det legges til rette for at mennesker kan utvikle sitt talent og kreative potensial. Dette kan skje gjennom fokus på tverrfaglighet, åpenhet, toleranse og mangfold. For å lykkes med å sikre god deltakelse i samfunnslivet må forholdene legges til rette. Eksempler på tilrettelegging er offensiv satsing på universell utforming, gode veier og kommunikasjoner, og at alle deler av fylket gis mulighet til å ta i bruk de mulighetene som ny teknologi gir.

Kultur, kulturell infrastruktur og tilstedeværelse av frivillige organisasjoner er viktig for folks bolyst. Samtidig har kulturen en næringsmessig dimensjon gjennom de kulturbaserte næringene, som har et potensial i Trøndelag.

Når det gjelder virkemidler til regional utvikling og programmets totale virkemiddelpott, kanaliserer fylkeskommunen den vesentligste andelen ut til andre aktører, som kommunene (fond, omstilling osv.) og Innovasjon Norge. Det er en balanse mellom hvor stor andel virkemidler som skal legges ut til andre og det å ha slagkraftige virkemidler i

fylkeskommunen. Erfaring viser at det er behov for tilstrekkelig økonomisk handlingsrom i fylkeskommunen som kan virke på tvers av bransjer og kommunegrenser, som kan støtte større og ressurskrevende satsinger enkelte steder og som kan ha spesielt fokus på bransjer med særskilte utfordringer. Fylkeskommunen vil derfor videreføre strategien med å være restriktiv til nye initiativ som medfører at ytterligere deler av utviklingspotten legges ut.

2.3 Et tydelig næringsperspektiv

Fylkesrådet er opptatt av at RUP skal ha et tydelig næringsperspektiv. Det betyr at det som hovedregel skal være en næringsmessig begrunnelse for bruken av programmets virkemidler. Dette gjelder også virkemidler som legges ut til andre aktører.

I RUP 2012 videreføres målsettingen om at **90 prosent** av virkemidlene skal gå til prosjekter der målet direkte eller indirekte er næringsutvikling (se vedlegg 4). Næringsperspektivet blir derfor et viktig kriterium i vurderingen av hvilke prosjekter som skal støttes. (se kap. 2.7) Resterende 10 prosent kan gå til delfinansiering av eksempelvis kultur- og utdanningsprosjekter uten næringsperspektiv.

2.4. Oppvekstprogrammet

Oppvekstprogrammet ble vedtatt opprettet av Fylkestinget i desember 2010, bl.a. for å operasjonalisere anbefalinger gitt av Oppvekstkommisjonen (se vedlegg 8):

- Et læringsmiljø som har plass for alle og som er preget av ambisjoner og forventninger.
- Strategiske og forpliktende tiltak for å styrke barn og unges grunnleggende ferdigheter i Nord-Trøndelag.
- Barn og unges helse, med vekt på forebyggende tiltak, fysisk fostring og styrking av helsetjenesten.
- Samordning av hele oppvekstløpet i Nord-Trøndelag slik at tiltakene kan settes inn på det tidspunkt de gjør størst nytte.

Prosjekter som er avleda av programmets satsing, og som er i samsvar med prioriteringene i RUP 2012, vil være aktuelle for finansiering gjennom RUP.

2.5 Konjunktursituasjonen og utviklingen i fylket

Den globale finanskrisen i 2008 og 2009 ble avløst av ny vekst og optimisme i 2010. Men i 2011 er vi tilbake til det usikre. Veksten i Europa, USA og Japan ser ut til å bli svakere enn antatt tidligere og mange land har stor statsgjeld. Internasjonale indekser om investeringer og innkjøp viser nedgang og det regnes med en bølge av oppkjøp og rasjonalisering hos store selskaper. Den grønne industrien, som var regnet som en framtidig vekstnæring, har hatt tilbakeslag.

Norge er fortsatt i en særstilling med sine store inntekter fra olje og gass og en stor statlig formue. Veksten i Norge er drevet av høy aktivitet innen olje og gass og av innenlands forbruk. Men eksportindustrien sliter fordi den norske krona er så sterk sammenlignet med utenlands valuta. De fleste tror nå at veksten blir lavere i 2011 enn tidligere anslag.

I Nord-Trøndelag går det godt for bedrifter som leverer inn mot olje- og gassmarkedet. I tillegg har det over flere år vært sterk vekst innenfor privat- og forretningsmessig tjenesteyting. Utvikling av klynger gjennom Arenaprojektene på vind, vann og nett er

særdeles spennende. På den annen side sliter Norske Skog på Skogn som har kostnadene i kroner og inntektene i pund. Lakseprisen har falt betydelig uten at dette kan sies å være særlig stort problem for næringen foreløpig. Trelastnæringen er bekymret for at liten avvirkning vil fjerne grunnlaget for denne næringen i vår del av landet. Landbruket er preget av lavere investeringslyst.

2.6 Strategiske innsatsområder i 2012

I dette kapitlet beskrives fire innsatsområder for 2012. Programmets innsatsområder vurderes årlig av hensyn til dynamikk i utviklingsarbeidet. Innsatsområdene fra 2011 har et langsiktig perspektiv, og er videreført for 2012. Fylkeskommunen har i 2012 kr. 46.100.000 til oppfølging av innsatsområdene.

Under hvert innsatsområde er det satt opp en rekke strategier/oppfølgingspunkter. En del av disse er oppfølging av vedtatte planer, som for eksempel Reiselivsstrategi for Trøndelag og Marin Strategiplan.

2.6.1 Verdiskaping og kompetanse

Innledning

Verdiskaping og kompetanse henger uløselig sammen, og enkeltområder som er særlig viktig i denne sammenheng er:

2.6.1.1 Bedre tilgangen på FoU til næringslivet

Forskning og utvikling (FoU) skjer både direkte i bedriftene og på de enkelte forskningsinstitusjoner. Nord-Trøndelag ligger lavt på forskningsstatistikken. Økt bruk av FoU er et generelt mål, og bedriftsundersøkelser i Trøndelag viser at bedriftene også ønsker dette. RUP og virkemidlene som ligger i programmet utfordrer fylkets FoU-aktører og bedrifter til nærmere og tettere samhandling om målrettede satsinger som kan bidra til næringsmessig vekst i fylket. I den forbindelse må også fordelene i nærheten til NTNU og SINTEF utnyttes bedre. Nettverket av innovasjonsselskaper i fylket vil være sentrale i arbeidet med å initiere slike prosesser.

VRI Trøndelag er en regional satsing innenfor Forskningsrådets program Virkemidler for Regional FoU og Innovasjon (VRI). Satsingen har som hovedmål å fremme forskningsbasert innovasjon og verdiskaping i trøndersk næringsliv. Valgte innsatsområder er verdikjedede mat, opplevelsesnæringer og fornybar energi og miljøteknologi. Inneværende programperiode er 2011-2013.

Regionale forskningsfond er etablert fra 2010 og gir nye muligheter for finansiering av regionalt relevante forskningsprosjekter som ikke kan finansieres gjennom nasjonale forskningsprogrammer. I 2012 vil det bli utarbeidet et nytt bestillingsbrev fra fylkeskommunene som grunnlag for fondets videre satsing. Målgruppen for satsingen vil fortsatt være næringsliv og offentlig sektor.

SkatteFunn er en ordning som oppmuntrer bedrifter til å sette i gang FoU-prosjekter gjennom skattefradrag.

IFU- (Industriell forskning og utvikling) og OFU- (Offentlig forskning og utvikling) -kontrakter er viktige virkemidler i Innovasjon Norge som bør utnyttes bedre.

En ny FoU-strategi for Trøndelag skal legge grunnlaget for hvordan FoU-innsatsen i regionen kan bidra til å utløse potensial som ligger i skjæringspunktet mellom FoU-miljøene, næringslivet og offentlig sektor.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Bruke VRI aktivt overfor næringslivet*
- *Benytte ordningen med Regionale Forskningsfond*
- *Følge opp den regionale FoU-strategien*

2.6.1.2 Innovasjonsselskapene som utviklingspartner

Vi har følgende innovasjonsmiljøer i Nord-Trøndelag: Namdalshagen, Kunnskapsparken Nord-Trøndelag, Proneo, Tindved kulturhage, Fiborgtangen Vekst og Leksvik Industrielle Vekst. De nevnte innovasjonsselskapene skal bidra til god samhandling mellom gründere, bedrifter og FoU-miljø og hjelpe fram gründerbedrifter som er knytta til miljøene.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Stimulere til en større grad av samhandling mellom de ulike innovasjonsmiljøene*
- *Bidra til at innovasjonsmiljøene fyller en regional rolle*

2.6.1.3 Klynger

Erfaring viser at innovasjoner skjer lettere i en bedriftsklynge enn i den enkelte bedrift. De siste årene har det blitt etablert flere bedriftsklynger med utgangspunkt i Nord-Trøndelag og som også har fått nasjonal finansiering gjennom Arena-programmet. Dette er Arena Vindenergi, Smart Water Communities Cluster og Arena Smart Grid Services.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Støtte opp om nye klyngeinitiativ og følge opp arbeidet i de klyngene som er etablert.*

2.6.1.4 Entreprenørskapssatsing

Målet for entreprenørskapssatsingen er å bidra til økt omfang av lønnsomme etableringer. Innovasjon Norge prioriterer entreprenørskap og disponerer virkemidler både til å støtte etablerere og til kompetansetiltak. På vegne av partnerskapet har Innovasjon Norge ansvar for etablereropplæringen og ungdomsprosjektet Alkymisten.

Ungdom er en prioritert gruppe innenfor entreprenørskap. Kommunenes og skolenes entreprenørskapsarbeid, Ungt Entreprenørskap, Ung Tiltakslyst og Alkymisten er viktig i denne sammenheng. Gjennom prosjektet Ung Gründer arbeider HiNT sammen med de mest sentrale aktørene i Nord-Trøndelag om entreprenørskap. I Ung Gründer inngår studentbedrift, Start HiNT, Venture cup og Gründercamp.

På tross av denne innsatsen har Nord-Trøndelag lavere etableringsfrekvens enn de fleste andre fylker, og for få av de nyetablerte selskapene vokser noe særlig. Det er derfor behov for å samordne og spisse innsatsen på entreprenørskap. Gjennom Innovasjon Norges Vekstprogram vil noen utvalgte nyetablerte selskaper med vekstambisjoner få ekstra oppfølging fra Innovasjon Norge. For å samordne innsatsen på entreprenørskap har Innovasjon Norge koordineringsansvaret for Entreprenørskapsteamet i Nord-Trøndelag.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Følge opp Strategi for entreprenørskap for ungdom i Nord-Trøndelag*
- *Samordne og spisse satsinga på entreprenørskap*

2.6.1.5 Økt tilgang på kvalifisert arbeidskraft

Vi vil ha befolkningsvekst i årene framover, men på grunn av aldring i befolkningen vil ikke arbeidsstyrken øke. Svært mange er utenfor den ordinære arbeidsstyrken. I Nord-Trøndelag

utgjør dette en større andel enn i andre fylker. Med riktig tilrettelegging kunne mange av disse være tilgjengelige i arbeidslivet.

Arbeidskraft vil på lengre sikt være en knapp ressurs. Derfor er det viktig å sette inn tiltak som bidrar til å beholde arbeidskraft i bedriftene (jfr. kap. 2.6.4.3). I denne sammenheng vil tiltak som kan bidra til økt kompetanse med tanke på framtida være avgjørende. En rekke viktige tiltak retta mot ungdom gjennomføres for å få dem tilbake på skolen eller ut i arbeidslivet.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- Gjennomføre tiltak for å få ungdom ut i jobb
- Tilrettelegge for rekruttering og inkludering av utenlandsk arbeidskraft
- Bedre tilpasning mellom utdanning og arbeidslivets behov for kompetanse

2.6.1.6 Internasjonaliseringsarbeid

Globalisering, teknologisk utvikling og et åpnere marked påvirker samfunnsutviklingen. Det antas at internasjonale trender i enda sterkere grad vil prege den framtidige næringsutviklingen og morgendagens bedriftsledere. Derfor må vi ha fokus på internasjonalt arbeid både gjennom oppvekst og utdanning. For ungdom er det viktig å ta del i internasjonale jobb- og utdanningsmuligheter.

Den internasjonale arbeidsdelingen utvides. Bedrifter fusjoneres eller kjøpes opp og blir dermed del av globale verdikjeder og betydningen av ny kunnskap gjennom nettverk og strategiske allianser internasjonalt øker. Vi er avhengig av stor arbeidsinnvandring og konkurransen om arbeidskraft og talenter skjerpes – også internasjonalt. Samtidig er nye energikilder og ny teknologi av avgjørende betydning for å møte klimautfordringene, og dette kan gi konkurransefortrinn for norske bedrifter. Det er grunnlag for å si at globalisering, mangel på arbeidskraft og skjerpede miljøkrav er viktige drivere for innovasjon i bedriftene.

For næringslivet er målet at trønderske bedrifter skal opparbeide/tilføres tilstrekkelig kompetanse for å kunne virkeliggjøre internasjonale potensial og markedsmuligheter.

Internasjonal strategi for Trøndelag 2009-2012 har fokus på ungdom, næringsliv og distriktsutvikling. I 2012 bør denne strategien rulleres for neste 4-årsperiode.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- Gjennomføre tiltak for å gjøre næringslivet mer internasjonalt orientert
- Rullere og følge opp Internasjonal strategi for Trøndelag

2.6.1.7 Kultur og næring

I arbeidet med å utvikle regionens attraktivitet står kulturen sentralt. I den sammenheng er det viktig å legge til rette for at kulturvirksomhet i større grad sees i et næringsperspektiv.

En stadig større grad av økonomien knyttes til varer og tjenester som gir opplevelser og identitet. Kultur inngår som innsatsfaktor i andre næringer og kulturbaserte næringer utgjør en viktig del av lokal kultur og identitet.

Kultur og opplevelser kan brukes aktivt for å utvikle attraktive steder og bygder. Trøndelags mange kulturminner, landbruksbygg, kulturlandskapet, kulturmiljøer og særpregete bygningsmiljøer styrker identiteten og gir mulighet for stedsbasert næringsutvikling. Et vellykket samarbeid mellom kulturliv og næringsliv kan best utvikles når kulturliv og kulturmiljøer har en høy kvalitet som utgangspunkt. Kunnskapsutvikling på dette området vil være sentralt.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Følge opp Strategiplan for kulturnæringer i Trøndelag 2009-2016*

2.6.1.8 Reiseliv

Nord-Trøndelag har et betydelig potensial i reiselivssammenheng. Reiselivsstrategi for Trøndelag 2008-2020 har som mål at Trøndelag skal ha en vekst større enn landsgjennomsnittet og framstå som et bærekraftig reisemål. Det er trukket opp åtte strategier. Trøndelag Reiseliv AS er et viktig redskap i oppfølgingen. Et sentralt fokus er at reiselivsnæringen må ta steget fra å produsere tradisjonelle reiselivsprodukter til å samarbeide om å skape helhetlige opplevelsprodukt som inkluderer kultur, mat, historie, natur og aktiviteter i tillegg til transport og overnatting.

Reiselivsutviklingsarbeidet i Nord-Trøndelag skal være forankret i Trøndersk reiselivsstrategi. Det vil imidlertid være tiltak som gjennomføres på nordtrøndersk nivå, både lokalt og regionalt, for å styrke Nord-Trøndelag som reisemål. Dette gjelder spesielt innenfor strategiene tematisert produktutvikling og reisemålsutvikling, samt arbeidet med å gjøre Nord-Trøndelag mer synlig i den internasjonale markedsføringen.

Strategier/oppfølgingspunkter

- *Følge opp tiltak i Reiselivsstrategi for Trøndelag 2008-2020*
- *Fokusere på bærekraftig reiseliv, produktpakking og felles booking for Trøndelag i 2012*

2.6.2 Verdiskaping gjennom bruk av naturressursene

Innledning

Naturressursene er viktige for utviklinga i fylket; både som grunnlag for lokal sysselsetting og bosetting, og for å skaffe viktige råvarer til industri og for eksport. Det legges vekt på bærekraftig utnytting der det tas miljøhensyn slik at framtidige ressurser og miljøkvaliteter ivaretas.

2.6.2.1 Landbruk

Landbruket (jord- og skogbruk) gir grunnlag for 18% av sysselsettingen i Nord-Trøndelag og er dermed avgjørende for bosetting, sysselsetting og utvikling i hele fylket.

Volumproduksjonen i landbruket står sterkt, og Nord-Trøndelag har 11% av all landbruksproduksjon i landet. Næringen er preget av svak lønnsomhet og særlig innen melkeproduksjon kreves stor oppmerksomhet framover både fra næringens egne organisasjoner og fra forvaltning og veiledertjenester. Samtidig gir samfunnsutvikling og nye trender muligheter for nye produkter og tjenester. Lokal matproduksjon og natur- og kulturbasert reiseliv er eksempler på nye næringer på bygdene. Et annet eksempel er utvikling av grønne helse- og velferdstjenester som representerer et viktig område for utvikling av næringsmessig tjenesteyting. Dette inngår sammen med "Gården som pedagogisk ressurs" i "Inn på tunet"-satsinga. Dette sees også i sammenheng med entreprenørskapsarbeidet i skolesystemet.

Fylkets utmarksressurser har ytterligere potensial for næringsutvikling. Opplevelsønæring knytta til nasjonalparkene, jakt, fiske og naturopplevelser er eksempler på muligheter. Her må det jobbes mer med kompetanse- og produktutvikling, samt tilgjengeliggjøring av tilbudene i markedet. Nord-Trøndelag har store ferskvannsressurser og noen av disse er godt egnet til økt verdiskaping gjennom oppdrett og foredling av ferskvannsfisk. Forutsatt at det finnes aktører som ønsker å satse, bør disse mulighetene utnyttes bedre.

Landbruksmelding for Trøndelag er vedtatt i fylkestingene i begge fylker. Sentralt i vedtakene er ønske om en Handlingsplan for trøndersk landbruk. Foreløpig er det igangsatt et kompetanseprosjekt innen landbruket som ett tiltak i en slik handlingsplan. Landbruksmeldinga peker også på mulighetene som ligger i kulturlandskapet som grunnlag for næringsutvikling.

Strategier/oppfølgingspunkter

- *Innspill til jordbruksforhandlingene og andre landbrukspolitiske saker*
- *Utarbeide en handlingsplan for trøndersk landbruk*
- *Gjennomføre prosjektet Kompetanseløft Trøndersk landbruk*
- *Trøndelagsfylkene som foregangsfylker for økologisk melkeproduksjon*

2.6.2.2 Marin sektor

Kystområdene i Trøndelag er blant de beste i verden for havbruk. Havbruksnæringa i Nord-Trøndelag har ca. 400 direkte sysselsatte. Foredlingsvirksomhet og avledet virksomhet kommer i tillegg. Totalt anslag innen dette er 1500 sysselsatte. Havbrukssektoren i fylket omsatte i 2010 for over 2,5 mrd. kr. Det produseres ca. 80 000 tonn laks i fylket. Av konsesjonsvolumet for laks er om lag halvparten på lokale eierhender. Oppdrettsnæringa står nå for over 40% av all eksport i Nord-Trøndelag. Trøndersk fiskeoppdrett har over år vært det mest lønnsomme og miljøbevisste i landet. Dette gjenspeiles bl.a. i utnyttelsesgrad i anleggene og god helsetilstand på fisken.

Fiskerinæringa i regionen er liten i landsmålestokk, og sårbar. Fiskerinæringa viser evne til nytenkning gjennom bl.a. utnyttelse av nye fangstbare arter, og må vies oppmerksomhet.

Marin Strategiplan Trøndelag er overordnet plan- og strategidokument for å oppnå økt verdiskaping på marin sektor. Planen er rullert for perioden 2011-2014. I løpet av det siste året har det også vært fokus på tiltak og metodeutvikling i forbindelse med avlusing av oppdrettsfisk og forholdet til levedyktige vill-laksbestander.

Innen marin sektor er det viktig å sikre gode rammebetingelser for bærekraftig vekst i lakseoppdrett. Konsesjons- og driftsreguleringer er en viktig faktor

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Følge opp tiltak og utarbeide handlingsplaner i Marin Strategiplan*

2.6.2.3 Fellesutfordringer på matsektoren

Matsektoren, inkludert foredling og primærproduksjon både fra sjø og land, er den største sektoren målt i verdiskaping og sysselsetting i fylket. Innen primærnæringene er det en rekke virkemidler som styrer utviklingen. Utfordringen ligger spesielt i å medvirke til gode nasjonale og lokale rammebetingelser. Landbruksmelding for Trøndelag peker på flere slike forhold. På sjømatstiden er det behov for økt fokus på lokalmarkedene. Foredlingsandelen innenfor sjømatsektoren i fylket er over landsgjennomsnittet, men kan økes videre.

I 2011 kom et nytt lokalmatprogram for utvikling av norske matspesialiteter. Regionalt er fortsatt hovedmålet å få lokalmatnæringen enda mer robust. Det er igjen behov for å styrke mobilisering og rekruttering for å kunne videreutvikle mangfoldet. Nye og etablerte bedrifter vil fortsatt være avhengig av at kompetansetilbudene utvikles i henhold til tiden og deres behov. For å kunne oppnå en større markedsadgang, er det nødvendig å jobbe fram nye distribusjonsløsninger, under forutsetning av at lokalmatbedriftene setter seg i førersetet. Oppfølging av Reiselivsstrategi for Trøndelag og et tettere samarbeid med øvrig serverings- og opplevelsesnæring vil gi økt styrke.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Bidra til økt volumproduksjon gjennom å styrke kompetansen i både blå og grønn sektor*
- *Følge opp handlingsplan for Matspesialiteter fra Trøndelag*

2.6.2.4 Skogsatsingen

Skogbruket og skogindustrien i fylket er svært viktig for Nord-Trøndelag med hensyn på verdiskaping, sysselsetting og eksport. Skognæringa har imidlertid fortsatt et stort potensial for økt aktivitet og verdiskaping gjennom økt hogst, økt trebruk med bl.a. satsing på flere signalbygg i tre, og aktive skogtiltak som samtidig gir klimaeffekter. I motsetning til andre regioner i landet må skogindustrien importere tømmer, og næringa ønsker mer tømmer fra Trøndelag for å redusere transportkostnadene. Stående kubikkmasse og tilvekst i skogene i fylket viser at det innenfor rammene av et bærekraftig skogbruk fortsatt er et stort potensial for økt avvirkning.

Økt ressursutnytting og verdiskaping betinger en målretta utbygging av veinettet og utvikling av rasjonelle driftsmetoder og en optimal logistikk. Skogressursene er fordelt på mange og relativt små eiendommer. Skogressursene i sum er betydelige for samfunnet, og det blir derfor viktig med tiltak som har fokus på skogeieren som forvalter og beslutningstaker.

Aktiviteten på skogplanting og skogskjøtsel er for lav i forhold til arealet som hogges. Dette vil føre til redusert kvalitet på fremtidsskogen. Arbeidet med å tilrettelegge for en aktivitetsøkning må fortsette.

De regionale skognettverkene, Skognæringa i Trøndelag og Kystskogbruket arbeider med tiltak for å øke aktiviteten og for å sikre gode rammebetingelser for videre utvikling i bransjen.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Følge opp tiltak i Kystskogmeldinga i samarbeid med aktuelle fylker gjennom fylkeskommunalt oppfølgingsprogram*
- *Følge opp samarbeidet i regi av Skognæringa i Trøndelag og i de regionale skognettverkene*
- *Støtte og utvikle kompetansetiltak i næringa*

2.6.2.5 Klima og energi

Gjennom Klima- og energiplanen har Fylkestinget satt ambisiøse mål for klima- og energiarbeidet. For å nå målene må klimagassutslipp og energibruk vurderes i all menneskelig aktivitet i Nord-Trøndelag. Aller viktigst er utslipp knyttet til matproduksjon og transport, og binding i skog og tre. Økt produksjon av fornybar energi vil også være helt sentralt for å nå klimamålene.

De fleste kommunene har egne klima- og energiplaner, som skal sikre klimaarbeidet framover. Det er viktig å sikre at disse planene ses i sammenheng, blir brukt aktivt og fornyes jevnlig.

For å bidra til å styre den regionale utviklingen innen småkraftutbygging, vedtok fylkestinget i 2010 strategier for små vannkraftverk. Fra før er det vedtatt en strategi for vindkraft. En felles transportplan for Trøndelag er under utarbeidelse bl.a. for å sikre miljøvennlig transport- og infrastrukturløsninger.

Energieffektivisering er en av de viktigste og sikreste måtene å redusere klimagassutslippene på. Fylkeskommunene i Trøndelag har sammen engasjert Siemens til å utarbeide en Enøk-rapport med forslag til konkrete tiltak for de 20 største industribedriftene i

Trøndelag. Rapporten viser at disse kan redusere sitt elektriske forbruk med 26 %, tilsvarende 0,75 TWh. Tar en med termisk energi er potensialet totalt 0,9 TWh. Dette er tiltak som kan settes i gang straks. Med hensyn til ny fornybar energi viser rapporten at det er søkt konsesjon for 0,5 TWh vannkraft og 3 TWh vindkraft i Trøndelag. Oppgraderings- og utvidelsesprosjekt i eksisterende vannkraftverk kan gi en økt produksjon på 0,49 TWh.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Følge opp fylkeskommunens og kommunenes klima- og energiplaner*
- *Følge opp Strategi for små vannkraftverk i Nord-Trøndelag, vurdere støtte til eksterne miljøundersøkelser*

2.6.2.6 Mineralressurser

Prisene på mineraler har steget betydelig de siste årene. Grongfeltet er det området i Norge som har størst potensial for funn av nye forekomster av kobber og sink. I forbindelse med en større kalkforekomst på Kongsmoen, er anleggsarbeidene for kai og industriområde startet opp. Adkomsttunnelen fra industriområdet og inn til kalkforekomsten ble satt i gang høsten 2011. Det er påvist en betydelig aplittforekomst i Finnvoildalen i Namsskogan. Her arbeides det fortsatt med å kartlegge markeder og medaktører. Statskog har undersøkt mineralforekomstene ved Raudfjellet i Snåsa. Disse ligger foreløpig utenfor nasjonalparken, men vernestatusen skal vurderes på nytt i 2014. Drift av forekomstene vil gi betydelig sysselsetting i mange år, og avklaring er viktig.

Nærings- og handelsdepartementet skal utarbeide en nasjonal strategi for mineralnæringen. Denne ferdigstilles våren 2012.

Strategi/oppfølgingspunkt

- *Bidra til aktuelle prosjekter for næringsutvikling basert på mineralressurser*

2.6.2.7 Petroleumsressurser

Virksomheten i Norskehavet skaper stor aktivitet og ringvirkninger i hele Norskehavsregionen. Statoils økte operative virksomhet i Stjørødal er en viktig aktør for verdiskapingen i regionen. Potensialet for videre verdiskaping og økt sysselsetting basert på gass- og oljeressursene er således stor, og det er et solid grunnlag for å øke leveranseandelen fra næringslivet i regionen. Fylkeskommunen bidrar på mange arenaer for å markedsføre regionens fortrinn innen denne sektoren.

Det er økende fokus på å ta i bruk naturgassen til ulike industrielle formål, samt innen transportsektoren, og det arbeides for ny ilandføring av naturgass til Vikna.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Styrke det overordnede samarbeidet og utviklingen i Norskehavsregionen basert på en bred politisk plattform gjennom Norskehavsrådet.*
- *Aktivt delta på ulike arenaer for å utvikle samarbeidet med oljenæringen og næringslivet i regionen*

2.6.3 Kommunikasjoner/infrastruktur

Innledning

I dette kapitlet brukes begrepet infrastruktur både om fysisk infrastruktur i tradisjonell forstand (som transport og bredbånd) og infrastruktur som en struktur av aktører eller anlegg som må ligge til grunn for å få til en utvikling på et område (som kulturell infrastruktur og internasjonal infrastruktur).

En velutviklet infrastruktur er en av de viktigste forutsetningene for å utvikle næringsliv og bolyst. Hvis Nord-Trøndelag skal konkurrere på eksportmarkedene må vi ha minst like god tilgang på kommunikasjoner som konkurrentene. Skal Nord-Trøndelag evne å konkurrere om den mest kvalifiserte arbeidskraften, og dermed også økt bosetting, må vi framstå som et fylke der tilgangen både på digital- og kulturell infrastruktur ikke setter begrensinger.

Kommunikasjoner, som kollektivtransport og digital infrastruktur, er spesielt viktig for ungdom. Fylkeskommunen har igangsatt et prosjekt hvor målsettingen er bedre kollektivtransport i distriktene. Transportbehov til ungdomsgruppen vektlegges spesielt i dette prosjektet.

RUP representerer ikke særlig omfang av økonomiske virkemidler for store fysiske utbygginger av veier, flyplasser og bane, men i utviklingssammenheng er det likevel svært viktig at området underlegges sterkt politisk fokus. Nasjonal Transportplan og Fylkesvegplanen er viktige dokumenter i denne sammenheng. Trøndelagssamarbeidet og samarbeidet gjennom Landsdelsutvalget er redskap for økt gjennomslagskraft opp mot sentrale myndigheter. Dette gjelder også Interreg-samarbeidet jfr Meråkerbanen og Green Highway. Når det gjelder bruken av RUP-midler vil dette området primært være aktuelt å støtte i utrednings-/forprosjektsammenheng.

2.6.3.1 Utbygging av digital infrastruktur

Fylkestinget er pådriver for å bygge ut bredbånd i Nord-Trøndelag. Gjennom flere år er det gitt tilskudd til utbygging av slik infrastruktur. Likevel er det fortsatt husstander i vårt fylke som ikke er tilknyttet bredbåndsnett. Målet er full dekning. Derfor er det fortsatt behov for slik satsing.

I sentrale områder i vårt fylke har det skjedd en omfattende utbygging av bredbåndsfiber, først og fremst i regi av NTE Bredbånd. Selv om Nord-Trøndelag ligger helt i norgestoppen når det gjelder dekning av raske bredbånd, bør fylkets ambisjoner for kvalitet og kapasitet på framtidige utbygginger være framtidsrettet. Andelen fiber kan også økes betydelig ved å se på mulighetene for å legge trekkør for bredbåndsfiber i forbindelse med utbedring og asfaltering av fylkesvegene, og når kommunene ser på mulighetene for å legge trekkør i forbindelse med gravearbeider. Gode initiativ som for eksempel "Bygdefiberprosjekter", er også eksempler på slike framtidsrettede prosjekter.

Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) har de siste årene bevilget ekstramidler til fylkene for utbygging av digital infrastruktur. Det er viktig at departementet fortsetter denne ordninga slik at næringsliv og husholdninger i distriktene kan få lik tilgang på moderne digital infrastruktur som sentrale strøk. Om utbyggingen gir grenseoverskridende effekt kan også Interreg være et instrument for utbygging av bredbånd. (se også kap. 3.2.1 og 3.7)

I dialogen med kommunene påpekes at mobildekningen i fylket også er en begrensende faktor for utvikling. Der det er hensiktsmessig har derfor fylkeskommunen sett utbygging av bredbånd og mobilnett i sammenheng.

Det må føres en god dialog med kommunene og lokalt næringsliv når de konkrete prosjektene skal identifiseres og gjennomføres. Det er derfor viktig at fylkeskommunen på ulike måter bekjentgjør for aktørene mulighetsrommet som disse virkemidlene gir.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Utbygging av bredbånd i områder med spredt bosetting*
- *Kombinasjonsløsninger mobil/bredbånd*
- *Langsiktig mål om raskt bredbånd i alle deler av fylket*

2.6.3.2 Kulturell infrastruktur

Det er avgjørende for en positiv nordtrøndersk identitetsutvikling, kulturbasert næringsutvikling og generell etableringsattraktivitet å sikre en solid kulturell infrastruktur. Med det forstår vi fysiske anlegg, arenaer og nettverk, kunnskapsutvikling og formidling. Enkelte kulturanlegg, for eksempel innen idrett, gir rom for betydelig tilleggsaktivitet knytta til nasjonale/internasjonale arrangement, reiseliv og annen næringsvirksomhet.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Oppfølging av Handlingsplan for kulturminnepolitikken*
- *Oppfølging av Plan for profesjonell kunst*
- *Oppfølging av Handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv*
- *Oppfølging av Teaterstrategisk plattform*
- *Oppfølging av Museumstrategisk plattform*

2.6.3.3 Internasjonal infrastruktur

At myndigheter, kunnskapsinstitusjoner, organisasjoner og bedrifter deltar aktivt på internasjonale arenaer, og gjennom dette bedrer rammebetingelsene for utvikling, er viktig.

Det er gjennom et bredt partnerskap i Trøndelag etablert en del internasjonale arenaer som er viktige verktøy i denne sammenheng og som representerer en infrastruktur for internasjonaliseringsarbeidet på vegne av regionen. De mest sentrale er Trøndelags Europakontor, Trøndelag Reiseliv AS, Naboer AB og Interreg som arena.

Innovasjon Norge er, gjennom sin representasjon i over 30 land en viktig infrastruktur, og åpner for et stort potensial for koplinger mellom næringsliv ute og hjemme. I tillegg til å bistå enkeltbedrifter, kan Innovasjon Norge skaffe kunnskap om bransjer, trender eller regioner.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Oppfølging og revisjon av Internasjonal strategi for Trøndelag*

2.6.4 Livskvalitet

Innledning

Nord-Trøndelags utfordring er å synliggjøre at fylket er et attraktivt bostedsalternativ både når det gjelder infrastruktur, servicetilbud samt sosiale og kulturelle betingelser. Arbeidet må være rettet mot å utvikle steder hvor det både er attraktivt å bo og attraktivt å etablere seg.

Et attraktivt samfunn har et rikt tilbud av fritids- og kulturaktiviteter både som grunnlag for identitetsbygging, etableringssted og bidrag til å bedre folkehelsen. Enkeltmennesker og befolkningsgrupper har imidlertid forskjellige behov. Det er det viktig å forstå når en prioriterer utviklingsinnsatsen.

En målrettet stedsutvikling er et godt redskap for å skape kvalitativt gode fellesrom og positive opplevelser. Lokalsamfunnene må gis anledning til å fremme egen kultur og utvikle egne stedsidentiteter. Dette er vesentlig i forhold til lokal stolthet, optimistiske holdninger og videreutvikling av samfunnene basert på tilhørighet og deltakelse.

2.6.4.1 Stedsutvikling

Bedre livskvalitet gjennom et helhetlig fysisk, sosialt og kulturelt miljø betyr stadig mer for folk. Befolkningen og næringslivet stiller skjerpede krav til gode estetiske omgivelser og opplevelser. En videre opprusting og videreutvikling av våre offentlige rom er derfor en god investering. Mange kommuner i Nord-Trøndelag arbeider aktivt med opprusting av kommunesentrene. Prosessene er sammensatte og omfatter ofte flere utbyggingstrinn over

flere år. Det er derfor riktig å videreføre og utvikle nye forpliktende partnerskap for å sikre gjennomføringen av stedsutviklingsprosjektene.

I vårt fylke har vi et godt utgangspunkt til å videreutvikle mange spennende bygnings- og kulturmiljøer i et tett samarbeid mellom private og offentlige aktører. Hittil har virkemiddelbruken vært konsentrert om opprusting av torg og handlegater som viktige møteplasser. I det videre arbeid med stedsutvikling bør vi i større grad støtte sentrumsutviklingsprosjekter som fremmer det enkelte stedets identitet. Det kan videre være riktig å delta i utviklingen av helhetlige prosjekter som fremmer selve bruken av våre torg og offentlige møteplasser. Det er nettopp her mange av våre sosiale og kulturelle handlinger og opplevelser finner sted.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Oppruste viktige offentlige fellesrom*
- *Styrke bruken av våre offentlige fellesrom*
- *Styrke stedsidentiteten*
- *Utvikle forpliktende partnerskap*

2.6.4.2 Lokal samfunnsutvikling

Bolyst er et eget satsningsområde i KR D. Hovedmålet er å legge til rette for at kommunene skal bli mer attraktive å bo i og flytte til. Gjennom helhetlige prosesser med lokal samfunnsutvikling kan nye metoder utprøves for å involvere målgruppa i utviklinga. Omdømmebygging kan være et viktig verktøy i slike prosesser. I vårt fylke kan prosjekter med stort nyskapingspotensial støttes. I 2011 fikk tre prosjekter støtte fra KR D's bolystprogram, til sammen 3,5 millioner kroner.

Prosjektet Lokal samfunnsutvikling i kommunene i Nord-Trøndelag (LUK) er startet opp i 2011. Det vil støtte opp under en helhetlig tenkning omkring samfunnsutvikling i regionen og er forankret i det regionale partnerskapet og kommunene. Fokusområdene er kompetanse, rekruttering, samordning og samhandling.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Oppfølging av Handlingsplan for LUK Nord-Trøndelag*

2.6.4.3 Folkehelse

Fylkeskommunen skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og utjevner sosiale helseforskjeller. Virkemidlene i folkehelsearbeidet må i størst mulig grad rettes mot samfunnsforholdene som direkte eller indirekte påvirker helsa i befolkningen, og slik påvirke befolkningens levevaner. Befolkningsrettede tiltak på samfunnsnivå i kombinasjon med sosialpolitikk, økonomisk politikk og eventuelle lovreguleringer er det sterkeste virkemiddelet. Utdanning, kultursatsing og systematisk planarbeid utgjør fylkeskommunens viktigste bidrag. Dette er områder hvor fylkeskommunen med målrettet innsats kan påvirke faktorer som bidrar til sosial utjevning.

Folkehelsearbeidet skal bygge på beste tilgjengelige kunnskap om utviklingstrekk i fylket, både risikofaktorer for sykdom og faktorer som fremmer helse og helseutviklingen generelt. Beste tilgjengelig kunnskap hviler på flere elementer; forskning og teori, kunnskap ervervet gjennom erfaringer, brukerne eller borgernes kunnskap og medvirkning samt verdier, ressurser og politikk. Folkehelsearbeidet forutsetter både helsefremmende og sykdomsforebyggende tilnærminger. Dette er tilnærminger som vil supplere, overlape og forsterke hverandre.

Som grunnlag for folkehelsearbeidet i fylket skal fylkeskommunen ha den nødvendige oversikt over helsetilstanden i fylket og de faktorer som kan virke inn på denne, herunder

trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale helseforskjeller. Her er HUNT-dataene viktige sammen med andre relevante datakilder.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *bidra til gode oppvekstvilkår og positive utdanningsløp for alle barn og unge*
- *bidra til utvikling av lokalsamfunn som legger til rette for deltakelse, positive helsevalg og sunn livsstil*
- *bidra til reduksjon av sosiale forskjeller i helseatferd*
- *folkehelseperspektivet inn i regionale og kommunale planer*
- *utvikling og bruk av formålstjenlig kunnskap og informasjon*
- *økt statlig, økonomisk støtte til det lokale folkehelsearbeidet*

2.6.4.4 Kultur som utviklingskraft

Det er viktig å gi alle innbyggere i fylket et godt kulturtilbud med mulighet for å delta og oppleve. Kulturtilbudet inneholder både kunst og folkekultur. Det skapende står sentralt i all menneskelig utvikling. Alle skal kunne delta, uavhengig av forutsetninger. Kulturdeltakelse bidrar til å utvikle skapende evner, styrker mestringsevne, livskvalitet og helse.

Sosial tilhørighet er avgjørende for opplevd livskvalitet. Oppvekstmiljøet kan være avgjørende for lysten til å etablere seg på eget hjemsted. Ungdom må være med på å utforme framtidens møtesteder og tilbud. Det er viktig å inkludere ungdom i kommunal og regional planlegging.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Tilrettelegge for bred kulturdeltakelse for alle*
- *Bruke kulturtilbud og kulturdeltakelse som en forutsetning for lokal og regional utvikling og identitetsbygging*

2.7 Prinsipper for bruken av virkemidler

Virkemidlene i programmet skal gå til nye og pågående prosjekter (se vedlegg 1) i samsvar med programmets mål og strategier. **Midlene skal ikke gå til drift.**

Når det gjelder prosjektene som fylkeskommunen bevilger støtte til, ønsker fylkeskommunen å rendyrke det **tilretteleggende perspektivet**. Det må kunne sannsynliggjøres at prosjektene har en **åpenbar positiv samfunnsøkonomisk virkning** og bidrar til å oppfylle fylkesplanens mål og fylkesrådets politikk.

Prosjekter som fylkeskommunen deltar i finansieringen i gjennom programmet, skal som hovedregel ha **en næringsmessig begrunnelse**.

Prosjekter må synliggjøre en **regional effekt**. Det vil eksempelvis si virkning utover en kommune. I vurdering av prosjekter som omsøkes fra enkeltkommuner vil det regionale perspektivet bli vektlagt.

Programmets midler **gir anledning til samfinansiering** med andre aktører, både private og offentlige. Omfanget av egenfinansiering fra prosjekteier og medfinansiering fra andre er nyttige indikasjoner på prosjektets samfunnsmessige verdi. Egenfinansiering kan være både i form av tid og penger.

Det bør **normalt ikke gis høyere støttesats enn 50 prosent** av prosjektets kapitalbehov. Begrunnelse for dette er hensynet til addisjonalitet (utløse annen finansiering), forankring/eierskap (egenandel sikrer forankring hos prosjekteier) og at virkemidlene rekker

til flere initiativ. Tiltak rettet mot kvinner og ungdom skal prioriteres. For slike prosjekter kan støttesatsen være inntil 75 prosent.

2.8 Resultat- og effektmåling

Fylkestinget og fylkesrådet er opptatt av effekter og resultater av virkemiddelbruken gjennom RUP. Effektmåling av tilretteleggende virkemidler er en utfordring. Resultater kommer gjerne flere år etter prosjektavslutning, effekter av innsats påvirkes av eksterne forhold (eksempelvis konjunkturer) og tilretteleggende prosjekter kan være vanskelig å se målbare resultater av.

I 2011 ble det gjennomført eksterne evalueringer av fylkeskommunens innsats på områdene stedsutvikling og innovasjonsselskaper. Når det gjelder stedsutvikling er det gjennomført en effektvurdering av innsatsen i fire kommuner. Vurderingene viser bl.a. at fylkeskommunens ulike roller, både finansør og veileder, har en viktig utløsende effekt på stedsutviklingstiltak og gjør det lettere for kommunene å prioritere dette arbeidet. Tiltakene styrker mulighet for handelsvirksomhet i sentrum og har bidratt til identitetsbygging og tilrettelegging av nye offentlige møteplasser. Som mulighetsområder nevnes bl.a. en tidlig medvirkning av næringslivet i stedsutviklingsprosessene og et større fokus på utvikling av aktiviteter på de nye møteplassene.

Evalueringen av innovasjonsselskapene viser at de gir resultater i arbeidet med næringsutvikling. Bedriftsundersøkelsen viser at innovasjonsselskapene i Nord-Trøndelag gjør viktig utviklingsarbeid i bedriftene på områder som bl.a. tilgang på ulike tjenester, nye møteplasser, lønnsomhet, omsetning og sysselsetting. Støtten fra fylkeskommunen er viktig for selskapene og bør opprettholdes.

KRD har utviklet et konkret opplegg for rapportering av resultater og effekter. Systemet er innarbeidet i vilkårene for tilskudd fra fylkeskommunen fra 2010. Etter hvert som prosjektene avsluttes vil fylkeskommunen få et bedre kunnskapsgrunnlag om virkemiddelbrukens effekter.

2.9 Regional satsing i Indre Namdal

Fylkesdelplan for Indre Namdal ble vedtatt 18.2.2009. Planen ble fulgt opp med et handlingsprogram hvor det framgår behov for styrking av utviklingsarbeidet for å møte de spesielle utfordringene regionen har knytta til nærings- og samfunnsutvikling, bolyst og opprettholdelse av folketall. Operasjonaliseringen av fylkesdelplanen krever en tung satsing og ekstraordinær virkemiddelbruk i Indre Namdal. I 2010 igangsatte regionen prosjektet Kunnskap og innovasjon i Indre Namdal (KiIN), et prosjekt som fordrer omfattende ressursbruk i flere år framover. Fylkeskommunens regionale satsing i Indre Namdal konsentreres om dette prosjektet i 2012. Øvrige prosjekter fra regionen behandles på ordinær måte innenfor RUP.

2.10 Regional satsing i kystkommunene i Namdal

I forbindelse med tildelingen av laksekonsesjoner overførte Fiskeri- og kystdepartementet i 2009 en andel av laksekonsesjonsmidlene til fylkeskommunene til fri bruk innen fylkeskommunens virksomhetsområder. Dette var en engangsbevilgning og utgjorde for Nord-Trøndelags del kr. 21. mill. Midlene er avsatt som "kystutviklingsmidler" innen RUP,

med disposisjon over flere år. Omfang, innretning og organisering av satsingen utvikles årlig i partnerskap med berørte kommuner.

Prinsipper for bruk av midlene:

- nærings- og samfunnsutvikling i kystkommunene
- næringsutvikling innen marin sektor
- oppfølging av Marin Strategiplan Trøndelag
- FoU-aktiviteter knytta til fiskeri- og havbruk/kystkommunene
- lokal og regional veilednings- og forvaltningskompetanse innen fiskeri og havbruk

3. Utviklingsområder med egne økonomiske rammer

I dette kapitlet omtales områder i utviklingsarbeidet hvor fylkeskommunen overfører midler til andre aktører. Disse satsingene er en viktig del av fylkeskommunens partnerskapsarbeid og fylkeskommunen har, i tillegg til finansieringsrollen, også viktige roller i oppfølgingen. De politiske og strategiske føringene i RUP 2012 gjelder også for oppfølging av disse områdene og forvaltningen av virkemidlene. (se spesielt kapitlene 1.1, 2.2 og 2.6)

For å ivareta likestillingsperspektivet må beslutningsorganene hos forvalterne av virkemidlene ha en sammensetning som ivaretar dette.

3.1 Bedriftsutvikling - Innovasjon Norge

Innovasjon Norge (IN) eies av Nærings- og handelsdepartementet og fylkeskommunene, og har kontorer i alle fylker og i mer enn 30 land. Kontoret i Nord-Trøndelag er det redskap fylkeskommunen benytter i det bedriftsrettede arbeidet. IN sine tjenester er:

- Finansiering – IN Nord-Trøndelag disponerer lån og tilskudd til bedriftsprosjekter. Dette er nasjonale midler og landbruksvirkemidler i tillegg til bevilgningene gjennom RUP.
- Kompetanse - eksempler på kompetansetiltak er FRAM som skal tilføre bedriftene strategi- og ledelseskompetanse, etablereropplæring og Alkymisten som er et etablererprogram for ungdom.
- Rådgivningstjenester - bl.a. internasjonal markedsjekk, internasjonal markedsanalyse, handelsteknisk rådgivning, designrådgivning og råd om beskyttelse av produkter og immaterielle rettigheter.
- Nettverkstjenester – for eksempel arbeid i omstillingsområder og med flerbedriftsprosjekter som Bedriftsnettverk og Arenaprogrammet.
- Profilerings-tjenester – tiltak for å synliggjøre Norge og norsk næringsliv i Norge og utlandet.

IN vil i 2012 videreføre et nært samarbeid med det regionale partnerskapet. Samarbeidet med kommunene videreutvikles slik at tjenestene er koordinert og bedriftene får best mulig service. Som tidligere vil ungdom og kvinner være spesielle fokusområder i INs arbeid.

Fylkeskommunen vil i 2012 overføre kr. 49.750.000 til Innovasjon Norge til bedriftsutvikling, og kr 2.250.000 til transportstøtte.

3.2 Samarbeid med andre regioner

3.2.1 Territorielt samarbeid (Interreg)

Interreg inngår som et av målene for regional utvikling i EU - Mål 3. "Territorielt samarbeid". Gjeldende interregprogram går fra 2007-2013. Fylkeskommunen har positive erfaringer med samarbeidet Trøndelag – Jämtland og deltar i Interreg IV-A (Sverige/Norge) som kom i gang i 2008. I Statsbudsjettet for 2012 er det avsatt **kr. 5.490.000** til Nord-Trøndelag til gjennomføring av programmet. Interregprogrammet representerer et betydelig utviklingsarbeid og genererer store virkemidler til aktiviteter i felles fylkesplan og fylkeskommunenes satsinger. Samarbeidet på tvers av fylkes- og landegrensener og virkemidlene gir fylkeskommunen en ekstra dimensjon i sitt utviklingsarbeid.

Den sørsamiske interregsatsingen er lagt til Interreg IV-A NORD-programmet og Nord-Trøndelag fylkeskommune har sekretariatet for dette. Innen Mål 3 Territorielt samarbeid inngår de transnasjonale programmene for Østersjøen, Nordsjøen og Nordlig Periferi (Interreg IV-B) samt et interregionalt program (Interreg IV-C). I statsbudsjettet er det avsatt egne midler til disse.

Program er utarbeidet for de ulike interregprogrammene og fylkeskommunen medfinansierer prosjekt med midler avsatt i RUP. Det kan også stimuleres til deltakelse i andre EU-programmer med disse midlene.

Behovet for regional medfinansiering over RUP for 2012 anslås til **kr. 1 mill.**

3.2.2 Samhandling i Trøndelag

Det er enighet i Trøndelag om å videreføre samhandlingen på sentrale utviklingsområder.

Felles fylkesplan er grunnlaget for samhandlingsprogrammet og et hovedmål for programmet er at satsingen skal bidra til en balansert utvikling i hele Trøndelag. Det er pekt på 3 kriterier som grunnlag for valg av satsinger:

- Det må gjøre en forskjell at hele regionen står samlet om det.
- Det må finnes ressurser å sette inn
- Det må være en sjanse for å lykkes

Trondheim har tona ned sin rolle i trøndelagssamarbeidet, og har nå større oppmerksomhet mot samarbeidet i Trondheimsregionen.

På flere områder kan det vises til klare positive resultater av samhandlingen i Trøndelag, dette gjelder bl.a. det internasjonale arbeidet, innovasjonsarbeidet, reiselivssatsingen, satsingene innen marin sektor og landbruk og arbeidet med å utvikle kulturnæringene. Etter at Trøndelagsmøtet nå er arrangert to ganger ser vi at dette oppfattes som en viktig arena som er kommet for å bli.

Det vises for øvrig til Felles fylkesplan 2009-2012 og det årlige Samhandlingsprogrammet.

3.2.3 Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag (LU)

Nord-Trøndelag fylkeskommune er medlem i Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag. Situasjonen pr. oktober er at både Finnmark og Troms fylker har meldt seg ut av landsdelssamarbeidet. LUs framtid er derfor usikker. Dersom samarbeidet blir nedlagt, vil Nord-Trøndelag fylkeskommune ta sitt ansvar sammen med de andre fylkeskommunene for at dette skjer på en ryddig måte, og det vil derfor være nødvendig å bruke noe utviklingsmidler på dette også i 2012.

3.3 Omstillingskommuner

Dersom ekstraordinære utfordringer knytta til nedleggelse av næringsvirksomhet oppstår i en kommune, kan denne søke om status som omstillingskommune ("Statlig ekstrainsats i omstillingsområder"). Både kommunen selv, fylkeskommunen, Innovasjon Norge og staten har ulike ansvar, inkludert et langsiktig oppfølgingsansvar, i en slik situasjon.

Meråker kommune fikk i 2007 status som omstillingskommune som følge av at Elkem la ned smelteverksdriften i Kopperå. Fylkeskommunen fikk tilført 25 mill. kroner i 2007. I

omstillingsperioden (2008-13) forventer staten at fylkeskommunen tilfører kommunen en ekstrainsats på 11 mill. kroner, slik at samla støtte fra stat/fylkeskommune blir 36 mill. kroner. Prosjektet gjennomføres etter oppdaterte planer. Det avsettes **3 930 000 kroner** av den statlige rammen og **1 800 000 kroner** fra fylkeskommunen til dette arbeidet i 2012.

Nærøy kommune har de siste årene mistet et betydelig antall arbeidsplasser, bl.a. innen fiskeindustri. I 2007/08 ble meieriet på Kolvereid nedlagt. Verftsindustrien opplever store utfordringer knytta til finanskrisen. Som følge av dette fikk fylkeskommunen over Statsbudsjettet 2010 og 2011 en ekstrabevilgning som sammen med bidrag fra fylkeskommunen og de tre kommunene i Ytre Namdal, har gitt grunnlag for et regionalt omstillingsprosjekt med **årlig ramme på 6 mill. kroner**.

Omstillingsarbeidet ble igangsatt høsten 2010 og i løpet av 2011 har arbeidet kommet godt i gang. I 2011 ble det klart at Sparebank1 går inn med 1.5 mill. kroner i prosjektet, noe som i følge kommunene vil redusere deres finansieringsbidrag. Forutsatt statlig oppfølging på samme nivå som i 2010/2011 vil samme ramme for fylkeskommunens bidrag legges til grunn i 2012.

Innovasjon Norge har sammen med fylkeskommunen en faglig oppfølgingsrolle opp mot Meråker og Nærøy kommuner.

3.4 Kommunalt tiltaksarbeid

Kommunene er førstelinjetjeneste i tiltaksarbeidet. De har dermed en viktig funksjon som samarbeidspartner, veileder, samt å ivareta kontakt mot regionalt nivå. En viktig del av dette arbeidet er forvaltning av midler til regional utvikling på lokalt nivå.

Fylkeskommunen tildeler årlig midler fra sin bevilgning fra Kommunal- og regionaldepartementet til kommunale/regionale fond. Ut fra kommunenes tilbakemeldinger er fondene et viktig virkemiddel for utviklingsarbeidet i egen kommune/region og gir mulighet for lokalpolitisk engasjement i næringsutviklingsarbeidet. Mye tyder på at kommuner som samarbeider om felles fond oppnår en tilleggs effekt, men det er også viktig for de fleste å kunne disponere deler av fondet selv.

Fylkeskommunen ønsker fortsatt å stimulere til regionalt samarbeid om forvaltning av kommunale/regionale fond. Begrunnelsen er at interkommunal organisering styrker kompetanse og kapasitet og bidrar til grenseoverskridende perspektiver. **Derfor videreføres ordningen med at det legges ut 75 000 kroner** til hver kommune som samarbeider om felles regionalt fond. Inderøy kommune får tildelt tidligere Mosvik kommunes ramme, men de blir sett på som en kommune når det gjelder påplussing. Angående Inderøy kommune følges KRDs regler for nedtrapping ifb. med kommunesammenslåinger i årene framover. Det gis anledning til å legge ut **inntil 50%** av de regionale fondene til kommunenes egen disposisjon. I samarbeidsregioner hvor kommunene har ulik distriktspolitisk status (og dermed ulike beløp i fond) legges det minste fondet til grunn for 50%-regelen.

Modellen for fordeling av fond er basert på KRD's distriktspolitiske soner. Midler øremerket i statsbudsjettet for 2012 til kommunale fond, **kr. 20 030 000**, fordeles slik:

I **sone IV** (Leka, Vikna, Nærøy, Namsskogan, Røyrvik, Lierne, Høylandet, Grong, Snåsa, Fosnes, Overhalla, Namsos, Namdalseid, Flatanger, Verran, Mosvik, Meråker) får hver kommune **kr. 790.000** som grunnbeløp.

I **sone III** (Leksvik, Inderøy, Steinkjer, Verdal, Frosta) får hver kommune **kr. 745.000** som grunnbeløp.

I **sone II** (Levanger) får kommunen **kr. 675.000** som grunnbeløp.

I **sone I** (Stjørdal) får kommunen **kr. 625.000** som grunnbeløp.

Total avsetning til kommunale/regionale fond i RUP 2012 vil utgjøre **kr. 20 030.000**, hvorav **kr. 18.455.000** til kommunale fond og **kr. 1.575.000** i påplussing til regionale fond (21 kommuner fordi Leksvik og Flatanger ønsker egne fond i 2012).

Modellen for fordeling blir vurdert neste år, med bakgrunn i den pågående evalueringen av kommunale/regionale fond. Fordelingen mellom kommuner kan også bli endret i forhold til en vurdering av kvalitet, både på prosjekter og gjennomført saksbehandling.

Det forutsettes at kommunenes eget tiltaksapparat/næringsansvarlige tar aktivt del i forvaltningen av kommunale/regionale fond. Denne forventningen gjelder også i forhold til deltakelse i nettverket Nord-Trøndelag Tiltaksforum.

Det utarbeides egne avtaler med de enkelte fondene som inneholder et forpliktende samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunen om oppfølging av RUP.

Fra 2010 ble det innført ny arbeidsdeling mellom kommunene og Innovasjon Norge i bedriftssaker. Kommunene behandler alle saker fra bedrifter som har et lokalt marked. Innovasjon Norge behandler alle saker for potensielle vekstetablerere og for bedrifter med nasjonalt/internasjonalt marked.

3.5 Sørsamisk språk, næring og kultur

Det samiske bosettingsområdet omfatter området fra østspissen av Kolahalvøya i Russland til Engerdal i Norge og Idre i Sverige. Som del av en til dels internasjonal samisk kultur, har Nord-Trøndelag også en sørsamisk befolkningsgruppe. Tradisjonelt er den sørsamiske kulturen sterkt knyttet til reindriftsnæringen som har utviklet seg til å være en hovedbærer av den sørsamiske kulturen. Reindriften bidrar bl.a. til at sørsamisk språk, naturkunnskap, sosiale nettverk og slektsrelasjoner holdes i hevd.

Høgskolen i Nord-Trøndelag har den nasjonale rollen innen høyere utdanning når det gjelder sørsamisk språk og kultur. Grong videregående skole har et tilsvarende ansvar innen videregående opplæring i Nord-Trøndelag.

I RUP blir det årlig avsatt 500.000 kroner til en egen satsing for å utvikle sørsamisk næring og kultur. I tillegg bevilger Sametinget årlig 1.2 mill. kroner i tospråklighetsmidler til Nord-Trøndelag fylkeskommune og 3 mill. kroner til Snåsa kommune for å skape funksjonell tospråklighet og synliggjøring av sørsamisk språk og kultur. NAV i Nord-Trøndelag arbeider for å utvikle Snåsa som et kompetansesenter for sine tjenester i det sørsamiske området. Disse satsingene videreutvikles i 2012 i partnerskap med det sørsamiske miljøet i fylket. For å sikre en god dialog er det opprettet et Kontaktforum for samiske saker i NT. Forumet vil være en viktig premissgiver for utviklingen av denne satsingen.

Nord-Trøndelag har en betydelig satsing på sørsamisk språk, næring og kultur og det avsettes samlet **1.7 mill. kroner** i 2012 til dette arbeidet. Det vises for øvrig til kap. 3.2.1 "Territorielt samarbeid"/Interreg med en egen sørsamisk satsing.

RUP 2012 er oversatt til sørsamisk og kan lastes ned fra www.ntfk.no

3.6 Kompensasjonsmidler for regionalt differensiert arbeidsgiveravgift

I 2007 ble regionalt differensiert arbeidsgiveravgift (RDA) gjeninnført i Nord-Trøndelag. Bortsett fra Leksvik og Frosta, fikk alle kommunene i vårt fylke tilbake ordningen på samme nivå som tidligere. I Statsbudsjettet er det lagt opp til at fylkeskommunene får tildelt midler over kap. 551 post 61 for en ekstrainsats i kommuner med bedrifter som ikke fikk tilbake ordningen. Ordningen er todelt;

Den ene delen er en direktekompensasjon til bedrifter for økte kostnader. I og med at de aller fleste kommunene i Nord-Trøndelag har fått tilbake ordningen, vil dette være beskjedne beløp for vårt fylke (i 2011 700.000 kroner). Midler som tilflyter fylket innenfor denne ordningen fordeles i samarbeid med berørte kommuner.

Den andre delen er en bevilgning som har sitt opphav i endringer i beregningsgrunnlaget for kompensasjon. I 2011 fikk Nord-Trøndelag tildelt en pott på 9.4 mill. kroner øremerket til utbygging av bredbånd og annen infrastruktur. Det er klart at denne ordningen videreføres i 2012, men fordelingen og detaljene i ordningen vil ikke være klare før våren 2012. (se kap. 2.5.3.1)

I tillegg til disse to ordningene forvaltet fylkeskommunen i 2011 også rentemidler/restmidler som hadde sitt opphav i forvaltningen av RDA-midlene for perioden 2004-2006. Det forventes at dette i åra framover vil representere svært beskjedne beløp.

4. Oversikt over fylkeskommunale utviklingsmidler 2012

Sammenstillingen forutsetter at foreløpige tildelinger blir vedtatt.

Tilgang virkemidler:

KRD Utviklingsmidler (kap 551 post 60)	101.320.000
KRD Interregmidler sentralt (kap 551 post 60)	5.490.000
KRD ekstrainsats omstilling (Meråker, fond)	3.930.000
Fiskeri- og kystdepartementet (kystutviklingsmidler)*	10.326.000
Landbruks- og matdepartementet (RLK-midler)	1.740.000
Sametinget (tospråklighetsmidler)	1.200.000
FK Fylkeskommunale utviklingsmidler	25.610.000
FK Friluftsmidler**	300.000
SUM nye midler	149.916.000
Eventuelle restmidler fra 2011, avsettes til buffer	
Samlet RUP-pott 2012	149.916.000

* Andel av Fiskeri- og kystdepartementets tildeling på totalt kr. 21 mill. Dette tallet blir lavere i 2012 fordi det gjøres en del bevilgninger i nov./des. 2011. Restmidler overføres til 2012.

** I tillegg forvalter fylkeskommunen også statlige friluftsmidler som tildeles i januar 2012. I 2011 utgjorde dette kr. 570.000.

I tillegg forvalter fylkeskommunen midler til viltformål som tildeles av Direktoratet for Naturforvaltning i januar 2012. I 2011 utgjorde dette kr. 400.000.

Fordeling virkemidler:

Fylkeskommunens oppfølging av innsatsområdene i RUP	46.100.000
Innovasjon Norge	52.000.000
<i>Transportstøtte</i>	2.250.000
<i>Distriktsmidler</i>	49.750.000
Kommunale/regionale fond	20.030.000
Omstillingskommuner	11.230.000
Interreg (inkl. bevilgning fra staten på kr. 5,49 mill.)	6.490.000
Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag	
Kystutviklingsmidler	10.326.000
*Sørsamisk språk, næring og kultur (inkl. 1,2 mill. fra Sametinget)	1 700 000
*Rekruttering, likestilling og kompetanse i landbruket (RLK)	1.740.000
*Fylkeskommunale friluftsmidler	300.000
Sum fordelte midler i RUP 2012	149.916.000
Eventuelle restmidler fra 2011, avsettes til buffer	
Samlet utviklingsinnsats i RUP 2012	149.916.000

*Forvaltes av fylkeskommunen gjennom egne programmer med spesielle regelverk

Vedlegg 1: Satsinger og flerårige prosjekter i 2012

I tabellene som følger er det, under programmets innsatsområder, satt opp en rekke pågående satsinger/prosjekter som følges opp i 2012. **Dette er de prosjektene som av partnerskapet betegnes som de viktigste, det er flerårige satsinger og de er i hovedsak igangsatt og/eller vedtatt gjennom tidligere program. Flere er ferdig finansiert, men videreføres i 2012.** Disse vil være i en viktig fase gjennom at arbeidet avsluttes eller at det avdekkes behov for videreføring for å sikre ønskede resultater. **Videre nevnes også en del satsinger/prosjekter av mer administrativ karakter.** I tabellene er også gitt korte stikkordsmessige kommentarer til prosjektinnhold og sammensetning av partnerskapene. Det er imidlertid viktig at prosjekteierne følger opp dette opp mot virkemiddelaktørene, i mange tilfeller gjennom oppdaterte søknader.

Selv om mange pågående satsinger/prosjekter legger beslag på en betydelig del av de økonomiske virkemidlene, vil det være rom for nye prosjekter. **Disse må være forankret innen vedtatte innsatsområder i RUP 2012.**

Forkortelser:

KRD	Kommunal- og regionaldepartementet
LMD	Landbruks- og matdepartementet
MD	Miljøverndepartementet
DN	Direktoratet for naturforvaltning
FDIR	Fiskeridirektoratet
OD	Oljedirektoratet
RA	Riksantikvaren
LU	Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag
FHF	Fiskeri- og havbruksnæringenes forskningsfond
FMLA	fylkesmannens landbruksavdeling
FMNT	Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
FMST	Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
HiNT	Høgskolen i Nord-Trøndelag
HiST	Høgskolen i Sør-Trøndelag
TFoU	Trøndelag Forsking og Utvikling
IN	Innovasjon Norge
KLV	Kunnskapssenter for laks og vannmiljø
NFK	Nordland fylkeskommune
NLR	Norsk Landbruksrådgivning
NGU	Norges Geologiske undersøkelse
NTBUR	Nord-Trøndelag barne og ungdomsråd
NTFK	Nord-Trøndelag fylkeskommune
STFK	Sør-Trøndelag fylkeskommune
VGS.	Videregående skoler

1. Verdiskaping og kompetanse

– satsinger og flerårige prosjekter

Prosjekt	Partnerskap	Kommentar
Midt-Norsk Filmfond	Trondheim kommune NTFK, STFK	Videreføring etter evaluering
Kompetansenav innenfor kunstbasert næringsvirksomhet	Kunstnerorganisasjoner, NTFK	Tiltak for å øke verdiskapingen innenfor kunstbasert virksomhet. Plan for profesjonell kunst, Strategiplan for kulturnæringer
Videreutvikling av teateret Pe-Torsa	Lierne kommune, Pe-Torsa Vel og NTFK	3-årig prosjekt (2010-12), videreutvikling av den kunstneriske og næringsmessige delen av teateret
NORLEIK 2012	Stiftinga Hilmar Aleksandersen i samarbeid med flere nasjonale organisasjoner	Hilmarsenteret er norsk arrangør for nordisk folkemusikk- og folkedansstemne i 2012
Mirakelseminar		Videreutvikling av nettverk mellom aktører innen film og teater 2011-2014
Galleri Lierne		Utvikle Galleri Lierne til et fyrtårn innen kunst, håndverk, kultur og opplevelser i grenseregionen 2012-2013
Stiklestad 2030	Stiklestad Nasjonale Kultursenter, STFK og NTFK, flere departement	Nasjonalt prosjekt knyttet til markeringen av 2030 (tusenårsmarkering Slaget på Stiklestad i 1030)
Pilegrimssatsing	RA, STFK, NTFK, Trondheim kommune, Nasjonalt pilegrimssenter, frivillige	Prosjekt som knyttes til pilegrimssatsingen i Nord-Trøndelag
Ungt Entreprenørskap	Ungt Entreprenørskap, kommuner, NTFK, næringsliv, andre	Prosjekt rettet mot grunnskolen, vg skoler og HiNT. Arbeides med samarbeidsavtale med Sør-Trøndelag.
Enhetlig tilbud om etablereroppfølging	IN, NAV	Proneo AS med samarbeidspartnere er leverandør
Alkymisten	IN, næringsliv	Utviklingsprogram for ungdom med forretningsideer
Intro Innherred	Medlemsorganisasjon med bedrifter, kommuner og andre offentlige aktører/organisasjoner	Regional traineeordning på Innherred med mål om 5-7 traineer årlig
Innovasjonsselskapene i fylket	NTFK, IN, Kommunene, SIVA.	Omfatter satsingene på Innherred, Steinkjer, Namsos og i Leksvik, til sammen 6 ulike miljø. Ekstern evaluering av selskapene gjennomført i 2011. Strukturen anbefales videreført.
Kompetanseutviklingsprogram for oppfølging av ungdom	NTFK, IN, Ung Tiltaksløst, kommunene	Styrke "ungdomskompetansen" i lokalt/regionalt tiltaksapparat. Ikke gjennomført. Fortsatt behov. LUK.
Utvikling av desentralisert fagskoletilbud med digitalt innhold	LU, NFK, NTFK, Telenor Mobil, Gyldendal undervisning, Norsk E-læring, fagskolene i Hadsel, Stjørdal og Ytre Namdal	Utvikling av fagskole med digitalt innhold og nettbasert distribusjon i LU området. Prosjektperiode 2012-2013.
Profilmarkedsføring av Trøndelag	Trøndelag Reiseliv AS, STFK, NTFK	Årlig reiselivsmarkedsføring på norsk og internasjonalt marked
Online Booking for reiselivet i Trøndelag	Trøndelag Reiseliv AS, IN, STFK, NTFK, reiselivsnæring, destinasjoner	3-årig prosjekt (2010-12) for etablering av online booking for reiselivet i Trøndelag
Visit Namdalen/reiselivsnettverk Namdalen	Kommunene, reiselivsnæring, NTFK	Etablering av reiselivsdestinasjonssamarbeid i Namdalen
Trøndersk Reiselivskonferanse 2012	NHO Reiseliv, Trøndelag Reiseliv AS, IN, STFK og NTFK	Arrangeres annethvert år.
NorFishing 2012	NTFK, STFK, næringsaktører, kommuner mfl.	Årlig, alternerer med AquaNor
Trainee-ordning havbruk	NTFK, Namdalshagen, marine næringsaktører	Utvidelse med flere stillinger aktuelt.
Grønn forskning	Oil, VRI Trøndelag, M&R fylke, FM i trøndelagsfylkene og MR, SHP til felles fylkesplan.	3-årig prosjekt initiert i Tenkeloft Trøndersk Landbruk og fulgt opp av Samarbeidsrådet for landbruket i Midt-Norge og andre parter.
Hvor går IN-bonden? Veivalgsprosjekt	Kommunene i Indre Namdal, FMLA og NTFK	3-årig prosjekt. Konkretisering av arbeid i KiIN-prosjektet (Kunnskap og Innovasjon i Indre Namdal)
Økonominettverk i landbruket	Norsk Landbruksrådgivning, FMLA og NTFK	Prosjekt for samordning av veiledningsprosjekter for landbruket

Kompetanseløftet Trøndersk Landbruk	FMNT, FMST, NTFK, STFK, Allskog, Bondelagene i Nord- og Sør-Trøndelag og ulike kunnskaps/kompetansemiljø	Utvikling i 2012 av et hovedprosjekt som har tilmål å utvikle en mer tidsriktig utdanning, samkjøre og utvikle etterutdanning, rådgivningstjenesten og grønn FoU.
FabLab Høylandet	FMNT, IN, NTFK, næringsaktører og forskningsmiljø	Oppstart våren 2009. grunnfinansiert som Småsamfunnsprosjekt fra KRD og Fylkeskommunen. Aktuelle delprosjekt vil komme. Siste prosjektår 2012.
Raudfjellet Snåsa	Statsskog og Snåsa kommune	Utvikling av talk, magnesitt og kleberforekomstene.
Mineraler i Namdalen	Kommuner, NTFK, TFOU, næringsaktører mfl.	Forprosjekt. Utvikle nye letemetoder for malmer i Grongfeltet.
VRI Trøndelag (Virkemidler for regional FOU og innovasjon)	HINT, TFOU, HIST, NTNU, SINTEF, NHO, LO, STFK, NTFK, IN i Trøndelag, Norges Forskningsråd, Trondheim kommune	Tidligere program videreføres inn i ny programperiode 2011-2013. Kompetansemegling og mobilitetstiltak vil fortsatt være en del av dette arbeidet.
Vitensenteret i Steinkjer	Steinkjer kommune, NTE, NTFK	3-årig utviklingsprosjekt 2009-2011. Åpnet oktober 2010. Stor aktivitet. Utfordringer knyttet til å ha tilstrekkelig undervisningskapasitet.
KiIN-prosjektet (Kunnskap og innovasjon i Indre Namdal)	Kommunene i Indre Namdal og Indre Namdal regionråd, NTFK, kunnskapsmiljø	Fase 1 av et 10-årig prosjekt for oppfølging av Fylkesdelplan Indre Namdal. Finansiert av Regional satsing Indre Namdal i RUP 2011
Midt-Norsk Realfag- og Teknologisenter	Vgs, næringslivet, kommuner, NTFK	3-årig prosjekt 2010-12. Utviklingsprosjekt for utprøving av nytt miljø- og teknologirom.
Miljøpartnerne, renovasjonsselskapene i Midt-Norge	Renovasjonselskapene i Midt-Norge, Høgskolen i Østfold og Fylkeskommunene i Nordland, Møre, Sør- og Nord-Trøndelag (+ Hedmark?)	Utvikle klimaregnskap og benchmarking for renovasjonsselskapene.
Teknologi AkvaARENA	SINTEF, næringsaktører, NTFK, STFK, IN	Oppstart 2009, forlenget til 2012
Arena Vindenergi	Norwitech, næringsaktører, IN	Oppstart 2010
Smart Water Communities Cluster	Næringsaktører, TFOU, NTNU, IN	Oppstart 2011
Arena Smart Grid Services	Næringsaktører, TFOU, Smartgrid-senteret, IN	Oppstart 2011
Internasjonal koordinator	Kommunene i NT og NTFK	3-årig prosjekt, oppstart sommer 2010.

2. Verdiskaping gjennom utnyttelse av naturressursene

- satsinger og flerårige prosjekter

Prosjekt	Partnerskap	Kommentar
Mære som kompetansepunkt for småskala mat/agroturisme.	Oil Trøndersk Mat og Drikke AS, FMNT, IN, NTFK, landbrukets organisasjoner, FoU-institusjoner	Produksjon av oppdaterte kompetansetilbud og møteplass for næringsaktører, andre kompetansegivere og forskning.
Oil – Trøndersk Mat og Drikke AS	FMNT, FMST, FoU/utdanningsmiljøer, næringsaktører/organisasjoner, NTFK, STFK, IN	Arena for næringsutvikling med basis i trøndersk mat av både grønn og blå opprinnelse.
Smak på Trøndelag	FMNT, FMST, FoU/utdanningsmiljøer, næringsaktører/organisasjoner, NTFK, STFK, IN	Prosjekteier: Oil! Trøndersk Mat og Drikke AS.
Trøndersk matfestival	FMNT, FMST, FoU/utdanningsmiljøer, næringsaktører/organisasjoner, NTFK, STFK, IN	Arrangør: Oil! Trøndersk Mat og Drikke AS. Årlig festival i Trondheim.
Bærekraftig naturbasert reiseliv	NTFK, DN, IN og næringsliv	Ettårig prosjekt (2011-12) som skal bidra til å løfte fram 10 naturbaserte bedrifter/opplevelser i et internasjonalt marked
Trøndelag som foregangsregion for økologisk melkeproduksjon	FMST, FMNT, STFK, NTFK, TINE, NLR og Statens landbruksforvaltning	Pilotprosjekt der Nord- og Sør-Trøndelag er valgt ut til å satse på utvikling av økologisk melkeproduksjon. Aktivitet fram til 2015
Søke gammelt – skape nytt. Skape nytt mathåndverk.	Interreg., NTFK, STFK, FMNT, FMST, Mære landbruksskole, Oil! Trøndersk	Styrke, og videreføre samarbeidet med matmiljøet i Jämtland. Kobling

	mat og drikke AS	mat/opplevelser. Fokus: helse og miljø. Ungdom skal involveres.
Bondens marked Trøndelag	NTFK, STFK, FMNT, FMST, IN	Videreutvikle/profesjonalisere Bondens Marked som arena og nettverk for produsenter av gårdsmat.
Doktorgradsstipendiat innen landbruk	Landbruksnæringa, LU, HiNT, IN, FMNT, NTFK og styret for forskningsmidler over jordbruksavtalen	Fireårig stipendiatarbeid innen landbrukspolitikk og landbruksøkonomi. FK andel bevilget i 2010.
Aktive bønder – framtidens leilendinger	Landbrukets Fagsenter Namdal, LMD, IN, FMLA, NTFK	4-årig prosjekt. Spørsmål om økonomi og agronomi ved leiejordspraksis.
Stolt forvalter? – av landbrukseiendommer i Midtre-Namdalen	NTFK, FMNT, Midtre Namdal Samkommune	Prosjekt om ansvar og rolleforståelse i landbruket. Avsluttes våren 2012.
Beiteprosjektet Nord-Trøndelag 2011 og 2012.	NTFK, FMNT, NT Bondelag, Norsk Landbruksrådgivning NT, NT Sau og Geit, TINE og Nortura	Bedre økonomi og dyrevelferd gjennom god beitebruk.
FORUT: Næringsforsyning og produktivitet i økologisk grovfor- og melkeproduksjon	STFK, NTFK, FMLA ST, FMLA NT, TINE, Norsk Landbruksrådgivning, Bioforsk	Regional medfinansiering i større prosjekt finansiert av Norges Forskningsråd, Jordbruksavtalen, TINE og Norsk Landbruksrådgivning.
Lokale skognæringsprosjekter etter modell av "Skognæringa i Trøndelag"	Lokale skogeierlag, kommunene, FMLA, industrien	Alle regioner er involvert i slike prosjekt.
Midt-Norsk Skog- og Tresenter	Det offentlige partnerskap i begge fylker, Skognæringa i Trøndelag, HiNT/TFoU, Mære landbruksskole	Prosjekt 2011-2012. Etablere en virksomhet som bygger på arbeidsform og nettverk fra tidligere ViT (Verdiskaping i Trebransjen) og MNS (Midt-Norsk Skogsenter).
Skogbrukets frø- og planteforedling i klimasammenheng	FMLA, Skog- og landskap og skognæringa	Målet er økt skogproduksjon, økt verdiskaping og økt binding av CO ² .
Marin kartlegging	Marin konsulent NT, NTFK, kystkommunene	Fortsette innsatsområdet i 2012.
Leppefiskoppdrett	Næringsaktører, NTFK, IN, FoU mfl.	Etablering av anlegg på Lovund, fiske osv.
Regional logistikk sjømat	SINTEF, Oil, NTFK, STFK, VRI, sjømatnæringene	Tilrettelegging for mer lokalt utbud av sjømat. Samordning med andre planer (regelverk og logistikk)
Miljødokumentasjon akvakultur på kysten	Næringa, offentlige sektormyndigheter, FHL, Kunnskapscenter for laks og vannmiljø mfl.	Marin Strategiplan, handlingsplan 2012, bl.a. lakselus/villaks/rømt fisk/bruk & vern
Dialogforum laks Trøndelag	NTFK, STFK, SINTEF, næringene	Etablering av forum. Fortsatt aktivitet i 2012.
"Magiske og verdifulle opplevelser i nord-trøndersk natur"	DN, FMLA, IN, NTFK, kommuner og næringsliv	5-årig prosjekt (2009-2013) i Verdiskapingsprogram for naturarven. Satsing på rovdyr opplevelser, fugleturisme og samisk kultur og reiseliv
Norskehavskonferansen 8.3.2012	NTFK, STFK, Trondheim og Stjørdal, Statoil, Shell, Total, BP, SINTEF, NTNU, regionalt næringsliv	Petroleumskonferanse som gjennomføres hvert år i Stjørdal – en god profilering av fylket og Trøndelag. Bruker lokal gårdsmat fra Trøndelag
Nasjonal gasskonferanse 2012	Gassbransjen, NTFK, Norsk Gassforum, OED, SD	Gasskonferanse som gjennomføres hvert år
Videreføre og gjennomføre deltagelse under Offshore Northern Seas 2012	NTFK, STFK, M&R fylke, MidNor, SINTEF, NTNU, kommuner og bedrifter i Midt-Norge	Petroleumskonferanse og utstilling som arrangeres annethvert år. Ny design på utstillingsarenaen.
Næringsutvikling i Norskehavet	NTFK, STFK, M&R fylke og NFK, kommuner i regionen, SINTEF, NiT, Oljeselskap, OD.	Prosjekt for å vurdere utviklingen samt hvor tiltak bør settes inn for å øke verdiskapingen i norskehavsregionen.
Prosjekt for opprettelse av hovedsekretariat for Norskehavsrådet i NTFK samt gjennomføring av ulike prosjekter.	NTFK, STFK, M&R fylke og NFK, 11 kommuner i regionen	Overordnet regionalt politisk råd for petroleumsaktiviteter i Norskehavet og Norskehavsregionen.

3. Kommunikasjoner/infrastruktur

– satsinger og flerårige prosjekter

Prosjekt	Partnerskap	Kommentar
Campus Steinkjer på Guldbergaunet	NTFK, vgs, Steinkjer kommune, idretten, næringsliv	Regionanlegg med innendørs hall/anlegg for friidrett og basishall for turn. Arbeidet godt i gang. Åpning av friidrettshall planlagt høsten 2011

Access Mid-Norway	NTFK, STFK, Trondheim Kommune og andre kommuner i Trøndelag, NTNU, SINTEF	Nedlagt i nåværende form, men foreningen opprettholdes og aktiviteten vurderes gjennomført på annen måte.
Technoport	NTFK, STFK, IN, Trondheim kommune, SINTEF, Statoil, Sparebank1, NTNU, Telenor	Gjennomføring av Technoport Awards i 2012 (årlig) og konferanse i 2012
Bredbåndsatsing	Kommuner, private aktører, NTE, NTFK	Støtte til utbygging av bredbånd i ikke-kommersielle områder
Påvirke utbygging av mobilnettet i Nord-Trøndelag	Berørte kommuner, NTFK, utbyggere	Dialog med mobilaktørene for å avdekke flaskehals/muligheter. Avsatt kystutviklingsmidler til prosjekter i kystkommunene
Fond for mottaksstasjoner i Trøndelag	Råfisklaget, Fiskarlaget, NTFK, STFK	Videreføres. Påfyll til fondet (jfr. behov for føringstilskudd)

4. Livskvalitet

– satsinger og flerårige prosjekter

Prosjekt	Partnerskap	Kommentar
Sentrumstiltak i kommunesentrene og oppfølging av utviklingsplaner for Stiklestad, Falstad og Røstad	Kommunen, næringslivet, Statens Vegvesen, NTFK, frivillige organisasjoner etc.	Gjennomføring av fysiske tiltak, og oppfølging av estetiske utviklingsplaner
Stedsanalyser, arkitektkonkurranser og helhetlige utviklingsprosesser i kommunesentrene, oppfølging av partnerskapsavtaler	Kommunen, regionale etater, næringslivet, lag og foreninger	Helhetlige prosesser som er aktivitets- og identitetsskapende.
Oppfølging av bolystprosjekter i Grong, Namsskogan og Steinkjer	Kommunen, regionale etater, frivillige organisasjoner etc.	Gjelder prosjekter som inngår i Kommunal- og Regionaldepartementets bolystsatsing
Friluftssatsingen	NTFK, staten, kommunene, friluftsgeselskapene	Tilrettelegging av mindre friluftstiltak
GNEST - Godt, Nyskapende Engasjement Skaper Trivsel i Snåsa	Snåsa kommune, KR, NTFK	3 årig samfunnsutviklingsprosjekt. Deltar i KRDs bolystsatsing
Inderøy 2020–samfunnsutviklingsprosjekt for Inderøy	Inderøy kommune, NTFK, landbruks- og næringslivsorganisasjoner, innbyggere, frivillige organisasjoner	2-årig prosjekt for nærings- og samfunnsutvikling
Universell utforming som regional utfordring	MD, NTFK og FMNT	3-årig (2009-12) prosjekt for å implementere universell utforming i planverk, utviklingsprosjekter og gi økt kompetanse på området
Etablering av aktive elev- og ungdomsråd	NTFK, kommunene, NTBUR, frivillige org og vg skoler	Kompetanseheving av ungdom som er/vil være aktive i elevråd/ungdomsråd. Flere kurs under planlegging.
Ungdomskort	NTFK, NTBUR, referansegruppen for kollektivtransport for ungdom	Arbeide for Ungdomskortet skal gjelde alle transportmidler
I det samiska rummet	Saemien Sijte, Norsk kulturråd, NFK, NTFK, Sametinget og Arbeids- og inkluderingsdep.	Generere ny kunnskap om samisk historie og kulturlandskap. Interregprosjekt. Det arbeides med videreføring i et nytt 3-årig prosjekt med samme tema.
Videreutvikling av Blues in Hell	Stjørdal kommune, NTFK, Foreningen Blues in Hell	3-årig utviklingsprosjekt (2010-12)
Lokal samfunnsutvikling i kommunene (LUK)	Kommunene, IN, FMLA, NTFK, KS	5-årig program med støtte fra KR
Videre arbeid med "Region Midt Skandinavia"	Lierne kommune, Røyrvik kommune, Krokoms kommun, Strømsunds kommun, andre offentlige instanser på begge sider av grensen	Opprettholde servicetilbudet i perifere grenseområder. Interregprosjekt. Fase 1 avsluttes des. 2011. Prosjektet videreføres i fase 2 (2012-aug. 2014).
Program for kultur og helse	Kommuner, Fylkesmannen i NT, HUNT forskningscenter – NTNU, HINT, Tverrfaglig senter for kultur og helse – Levanger, NTFK m.fl.	Bruk av kunst og kultur i folkehelsearbeidet, omsorg og pleie. Praktiske tiltak, kompetanseheving og FoU-virksomhet
Utviklingsprosjekt knyttet til oppfølging av strategi for profesjonell musikkformidling	Kommunene, NTFK, fritidsmusikklivet, kulturhusene, Rikskonsertene	Gjennom partnerskapet skal det utvikles bedre og flere opplevelser som formidles gjennom turneer - kombinasjonskonserter med profesjonelle musikere rettet mot hele befolkningen

Vedlegg 2: Veiledning til søkere om tilskudd fra Nord-Trøndelag fylkeskommune gjennom Regionalt utviklingsprogram

Fylkeskommunens virkemidler gjennom Regionalt utviklingsprogram skal gå til prosjekter som samsvarer med programmets prioriterte mål og strategier (programmet finnes på www.ntfk.no). Fylkeskommunens virkemidler har et tilretteleggende perspektiv og skal gå til prosjekter med regional effekt (utover en kommune). Normalt gis maks 50% støtte av prosjektets kostnader. Virkemidlene skal ikke finansiere drift, men gå til utviklingsoppgaver som organiseres gjennom prosjekter, er begrenset i tid og skal lede fram til bestemte resultat.

Nedenfor gis en oversikt over de viktigste momentene som en søknad må inneholde:

1. Kort informasjon om søker. Søker må være en juridisk enhet med enten personnr. eller organisasjonsnr.
2. Bakgrunn og begrunnelse for prosjektet.
3. Hva er målet med prosjektet? Beskriv hovedmål, og evt. delmål.
4. Hva er de forventede resultatene av prosjektet og hvilke effekter vil disse resultatene gi, både på prosjektets avslutningspunkt, og evt. på lengre sikt?
5. Prosjektperiode
6. Beskrivelse av prosjektets innhold. Beskriv prosjektets hovedaktiviteter/tiltak.
7. Organisering (prosjektansvarlig, prosjektleder, styringsgruppe, evt. referansegruppe). Oppgi med navn på personer/organisasjoner. Oppgi e-postadresse til prosjektansvarlig. Prosjekter skal ha en kjønnsbalansert representasjon iht. lov om likestilling.
8. Beskriv de kritiske suksessfaktorene for prosjektet og vurder sannsynligheten for at disse vil inntreffe, og hvilken konsekvens dette vil kunne medføre for måloppnåelse.
9. Beskriv prosjektets tidsplan, når hovedaktivitetene skal gjennomføres, evt. milepæler for å sikre fremdrift.
10. Sett opp et kostnadsoverslag for prosjektet.
11. Sett opp en finansieringsplan for prosjektet. Oppgi spesifikt hvis noen av postene i finansieringsplanen allerede er innvilget. Vær klar over at fylkeskommunen utbetaler sine tilskudd etterskuddsvis (delutbetaling kan gis etter at halvparten av prosjektet er gjennomført) når du planlegger finansieringen av prosjektet.

Iht. Regionalt utviklingsprogram er følgende sentrale perspektiv førende for utviklingsarbeidet i Nord-Trøndelag:

- Miljø
- Ungdom
- Likestilling
- Universell utforming

Fylkeskommunen legger vekt på dialog med søker, både i søknadsprosessen, og når det gjelder oppfølging og rapportering. Fylkeskommunen forbeholder seg retten til å diskutere søknaden med andre finansiører.

Vedlegg 3: Om felles fylkesplan for Trøndelag 2009-2012

Felles fylkesplan for Trøndelag – Trøndelagsplanen – er utarbeidet i et samarbeid mellom Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune og Nord-Trøndelag fylkeskommune.

Planens hovedfokus er Mulighetenes Trøndelag, og

- Mennesket – Trøndelags viktigste ressurs
- Samhandling og forståelse mellom by og land
- En bærekraftig utvikling og verdiskaping

Planen fremhever tre områder der Trøndelag har spesielle forutsetninger/fortrinn:

- Trøndelag fyrstårn for teknologi og kunnskap
- En region rik på kulturutfoldelse og opplevelser
- Trøndelags store ressurser – på land og til havs

Trøndelagsplanen har følgende mål og strategier:

1. Klima som utfordring og mulighet for Trøndelag

MÅL 1: Redusere utslippene av klimagasser i Trøndelag med 30 prosent innen 2020 sammenlignet med 1991

MÅL 2: Trøndelag skal spille en ledende rolle i utvikling av klimavennlig teknologi og tilrettelegging for miljøvennlige virksomheter og levemåter

- Strategi 1:** Samordne kommunenes klima- og energistrategier med de regionale strategiene
Strategi 2: Forberede Trøndelag på de klimaendringene som kommer
Strategi 3: Tilrettelegge for miljøvennlige virksomheter og levemåter
Strategi 4: Redusere klimagassutslippene fra transport
Strategi 5: Øke fokus på skogbrukets rolle som klimaforbedrende faktor
Strategi 6: Utvikle Trøndelag til en foregangsregion for klimavennlige energiløsninger

2. Energi- produksjon og anvendelse

MÅL: Utvikle Trøndelags fortrinn på energiområdet i samsvar med prinsippene for bærekraftig utvikling.

- Strategi 1:** Støtte lokal og regional energiproduksjon basert på regionens naturgitte fortrinn innen fornybar energi
Strategi 2: Gjennom våre forsknings- og utviklingsmiljøer skal Trøndelag innta en ledende rolle i utviklingen av fornybar energi
Strategi 3: Sikre stabil kraftforsyning gjennom lokal produksjon og tiltak for nettutbedring
Strategi 4: Effektivisere energibruken og erstatte fossil energi med fornybar
Strategi 5: Arbeide for økt anvendelse og foredling av gassressursene i Trøndelag, med spesiell vekt på utvikling av nødvendig teknologi for rensing og lagring av CO₂

3. Arbeidskraft – demografiske og samfunnsmessige utfordringer

MÅL: Dekke Trøndelags behov for arbeidskraft på kort og lang sikt.

- Strategi 1:** Mobilisering av arbeidskraftressursene i regionen
Strategi 2: Trekke arbeidskraftressurser til regionen
Strategi 3: Tilrettelegge for inkludering av innvandrere i arbeidslivet
Strategi 4: Bedre tilpasning mellom utdanning og arbeidslivets behov for kompetanse
Strategi 5: Knytte elever og studenter til regionen gjennom gode oppvekst- og rammevilkår

4. Forskning og utvikling – utvikle fortrinn

MÅL: Styrke FoU-basert kunnskapsutvikling, verdiskaping og innovasjon i Trøndelag.

- Strategi 1:** Forsterke samhandlingen i regionen mellom næringsliv, utdannings- og forskningsinstitusjoner, offentlig virksomhet
- Strategi 2:** Bedre den regionale utnyttelsen av utdannings- og forsknings ressursene, spesielt innen teknologimiljøene
- Strategi 3:** Koble utdanning og trøndersk næringsliv gjennom praksisnær læring
- Strategi 4:** Styrke utviklingen av næringsklynger i Trøndelag
- Strategi 5:** Øke verdiskapningen gjennom entreprenørskap og markedskompetanse
- Strategi 6:** Videreutvikle Trondheim som drivkraft for regionens næringsliv og FoUmiljø
- Strategi 7:** Gi distriktsbasert næringsliv tilgang på nødvendig kompetanse for utvikling og vekst

5. Bruk av naturressurser i et bærekraftig perspektiv

MÅL 1: En økt, bærekraftig produksjon av mat og energi.
MÅL 2: Trøndelag skal bli en nasjonal rollemodell for et konkurransedyktig, balansert og bærekraftig utbyggings- og bosettingsmønster

- Strategi 1:** Sikre gode vilkår for utvikling og produksjon av mat
- Strategi 2:** Gi mulighet for økt produksjon av fornybar energi
- Strategi 3:** Nytte ressursene på en måte som gir muligheter for bosetting og verdiskaping i hele regionen
- Strategi 4:** Styrke bærekraftig arealplanlegging for Trondheimsregionen, byene og tettstedene i Trøndelag
- Strategi 5:** Gjennom kartlegging og planlegging gi et bedre grunnlag for en differensiert arealpolitikk og klare, lokale handlingsrom

6. Kommunikasjoner – interne og eksterne forbindelser

MÅL: Miljøvennlige, trygge og effektive kommunikasjoner

- Strategi 1:** Overføre gods fra vei til bane og sjø
- Strategi 2:** Bedre reisemulighetene med båt, buss og bane i regionen gjennom økt frekvens og reisehastighet
- Strategi 3:** Tilrettelegge for økt bruk av miljøvennlige transportformer i tettbygde områder
- Strategi 4:** Koordinert og behovsrettet utbygging, drift og vedlikehold av infrastruktur og forsterket arbeid for å øke statlige rammer
- Strategi 5:** Etablere full bredbånds- og mobildekning i hele Trøndelag gjennom samarbeid mellom flere aktører

7. Attraktivitet, livskvalitet og helse – i bygd og by

MÅL: Trøndelag er attraktivt – for alle

- Strategi 1:** Styrke småbyenes og distriktenes særegne stedskvaliteter
- Strategi 2:** Forsterke Trondheims attraktivitet til gagn for hele Trøndelag
- Strategi 3:** Tilrettelegge for deltakelse og kulturopplevelser for alle
- Strategi 4:** Redusere helseforskjeller i befolkningen gjennom et styrket folkehelsearbeid
- Strategi 5:** Synliggjøre mangfoldet og øke toleransen
- Strategi 6:** Tilrettelegge for kultur- og opplevelsesbaserte næringer
- Strategi 7:** Samordnet påvirkning av statlige rammer slik at skjevfordeling av overføringer rettes opp

Vedlegg 4: Mål- og resultatstyring i RUP 2012

Det langsiktige hovedmålet for Regionalt utviklingsprogram 2009-2012 er **”Verdiskaping og livskvalitet i Nord-Trøndelag”**. Det er viktig å ha fokus på i hvilken grad virkemiddelbruken gjennom programmet bidrar til å nå dette målet. Fylkestinget har bedt fylkesrådet intensivere arbeidet med effekt- og resultatmåling av virkemiddelbruken gjennom RUP.

Fylkeskommunens virkemidler er i stor grad tilretteleggende. Effekt- og resultatmåling av denne type støtte er utfordrende, både fordi effektene gjerne kommer flere år etter prosjektavslutning, fordi tilretteleggende prosjekter kan være vanskelig å se målbare resultater av, og fordi effekter av innsats påvirkes av eksterne forhold (eksempelvis konjunkturutviklingen). Effekt- og resultatmålingen kan likevel forbedres. I 2009 gjennomførte fylkeskommunen en spørreundersøkelse blant mottakere av virkemidler fra RUP i 2006 og 2007 for å øke kunnskapen om effektene av virkemiddelbruken.

Mål- og resultatstyring av virkemiddelbruken gjennom RUP 2012 er to-delt:

1. Oppfølging av Kommunal- og regionaldepartementets nasjonale opplegg for effekt- og resultatmåling
2. Videreføring av fylkeskommunens tidligere system for aktivitetsmåling, altså måling av virkemiddelbruken ift. programmets innsatsområder

1. Effekt- og resultatmåling

Det er viktig å ha system for effekt- og resultatmåling for å trekke lærdom av virkemiddelbruken og sikre gode prioriteringer av virkemidlene. KRD har lagt fram et konkret nasjonalt opplegg, noe fylkeskommunen har innarbeidet fra 2010. Opplegget er koplet til sluttrapportering ifb. med utbetaling av tilskudd. Prosjektene skal rapportere på måloppnåelse, de viktigste resultater og forventede effekter. I tillegg skal det rapporteres på hvorvidt prosjektene har bidratt til:

- bedret lønnsomhet
- bedret konkurranseevne
- opprettholde/videreutvikle eksisterende virksomhet, evt. nyetableringer
- økt innovasjon/innovasjonsevne
- økt kompetanse
- økt tilgjengelighet
- større attraktivitet som bosted eller lokaliseringsvalg for bedrifter
- økt attraktivitet som reisemål
- styrking av regionale sentra
- stabilisering eller økning av befolkningen

Opplegget følges opp i 2012, og vil etter hvert som prosjekter avsluttes gi et bedre kunnskapsgrunnlag om effekter og resultater.

2. Aktivitetsmåling

Fylkeskommunen har i flere år hatt et system med aktivitetsmåling. Dette videreføres også for 2011, som en del av rapporteringen av virkemiddelbruken. Systemet innebærer en måling av hvordan virkemidlene er brukt i forhold til programmets innsatsområder.

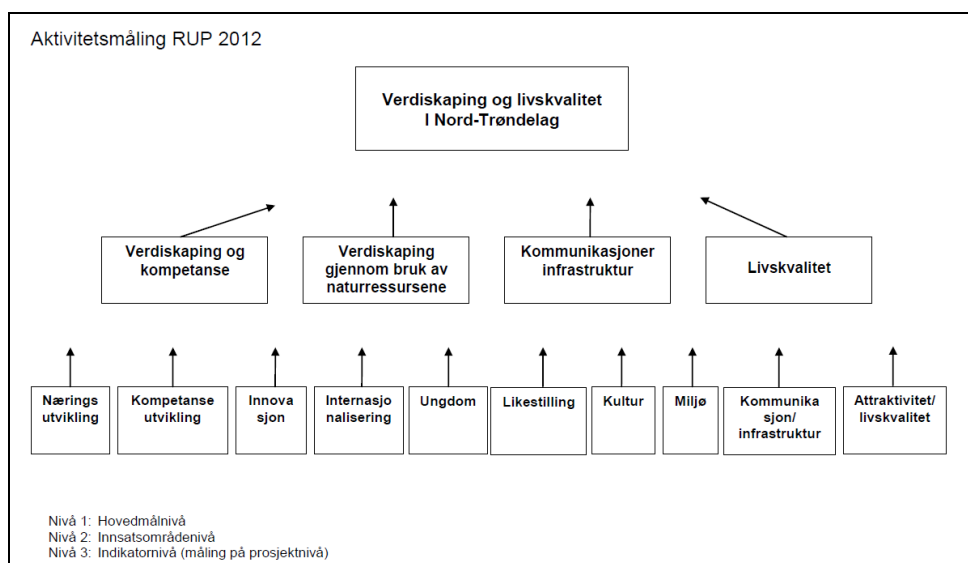
Ser vi modell for aktivitetsmåling nedenfor, og de fire innsatsområdene i RUP 2011;

- Verdiskaping og kompetanse
- Verdiskaping gjennom bruk av naturressursene
- Kommunikasjoner/infrastruktur
- Livskvalitet

så skal fylkeskommunen, ved å innrette utviklingsinnsatsen etter disse fire områdene, bidra til **verdiskaping og livskvalitet i Nord-Trøndelag**.

Under de fire innsatsområdene er det utledet et sett av indikatorer/perspektiv:

1. Næringsutvikling
2. Kompetanseutvikling
3. Innovasjon
4. Internasjonalisering
5. Ungdom
6. Likestilling
7. Kultur
8. Miljø
9. Kommunikasjoner/infrastruktur
10. Attraktivitet/livskvalitet

Det er satt følgende mål for virkemiddelbruken ift. fordeling på indikatorene:

INDIKATOR	Mål for virkemiddelbruken i %
Næringsutvikling	90 %
Kompetanseutvikling	50 %
Innovasjon	40 %
Internasjonalisering	20 %
Ungdom	20 %
Likestilling	20 %
Kultur	30 %
Miljø	20 %
Kommunikasjoner/infrastruktur	20 %
Attraktivitet/livskvalitet	20 %

Systemet legger opp til at de fleste prosjekter kjennetegnes ved flere perspektiv, slik at summen både i prosent og faktisk vil overgå 100 prosent av de totale virkemidlene. Eksempelvis kan et reiselivsprosjekt både ha næringsutviklings-, internasjonalsiserings- og attraktivitetsperspektiv.

Alle som forvalter virkemidler gjennom Regionalt utviklingsprogram skal rapportere til fylkeskommunen på disse 10 indikatorene for de prosjekter de innvilger.

Vedlegg 5: Andre utviklingsmidler

Her er noen virkemidler som, i tillegg til innsatsen i RUP, bidrar til å forsterke arbeidet for regional utvikling. Aktørene deltar alle i RUP-partnerskapet i Nord-Trøndelag.

Andre utviklingsmidler som disponeres av Innovasjon Norge

I tillegg til de virkemidler Innovasjon Norge får overført fra fylkeskommunen, disponeres også følgende virkemidler:

Til landbruksformål:

- Tilskudd til utviklingsprosjekter innenfor tradisjonelt jord- og hagebruk
- Tilskudd til utviklingsprosjekter innenfor tilleggsnæringer
- Rentestøtte for lån

Nasjonale virkemidler som Innovasjon Norge disponerer (ikke fylkesramme)

- Lavrisikolån
- Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon
- Verdiskapingsprogrammet for reindrift
- Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv
- Landsdekkende utviklingstilskudd, lån og garantier
- Landsdekkende etablerertilskudd
- Ung Gründer
- Sentrale BU-midler
- Bioenergiprogrammet
- Forsknings- og utviklingskontrakter (OFU/IFU)
- Marint verdiskapingsprogram
- Trebasert innovasjonsprogram
- Miljøteknologiordningen
- Investeringsfondet for Nordvest-Russland
- Investeringsfondet for Øst-Europa
- Samarbeidsprogrammene for Romania og Bulgaria

Innovasjon Norge samarbeider med Norges Forskningsråd om SkatteFunn-ordningen, og med Norges Forskningsråd og SIVA om Arena-programmet og Norwegian Centres of Expertise.

Utviklingsmidler som disponeres av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, landbruksavdelingen

Fylkesmannen og kommunene forvalter en rekke ordninger retta mot miljø, jord- og skogbruk, samt nærings- og bygdeutvikling. Produksjonstilskudd og avløserordningen er de største, og har stor betydning for tradisjonelt jordbruk i fylket. De siste åra har virkemidler rettet mot miljø og næringsutvikling blitt regionalisert, og regionalt og lokalt nivå har fått en sentral rolle i å utforme og prioritere bruken av virkemidlene. "Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nord-Trøndelag" og "Strategi for landbruksrelatert næringsutvikling i Nord-Trøndelag 2009-2012" gir viktige føringer, og partnerskapet har deltatt både i utforming og årlige justeringer av disse dokumentene. Miljø- og skogretta virkemidler forvaltes av kommunene og er forankret i kommunale strategier. Disse virkemidlene skal dessuten koordineres med føringene som gis gjennom Regionalt miljøprogram.

Gjennom Skognæringa i Trøndelag er det pekt på viktige områder for forvaltning av virkemidler innenfor Nærings- og miljøtiltak i skogbruket. I RUP-sammenheng nevnes:

- *Fylkesvise BU-midler*; Nord-Trøndelag vil få tildelt ca. 35 mill. kroner i BU-midler og en låneramme på omkring 95 mill. kroner for rentestøtte i 2012. FMLA forvalter ca. 5 mill. kroner av BU-midlene til utredning og tilrettelegging. Innovasjon Norge forvalter bedriftsretta virkemidler.
- *Regionalt miljøprogram*; 26,4 mill. kroner i 2011 (utbetales i 2012). Programmet omfatter tiltak retta mot å ta vare på kulturlandskapsverdier og tiltak for redusert forurensning.
- *Spesielle Miljøtiltak I Landbruket*; ca. 9 mill. kroner for 2011. Midlene tildeles kommunene, som prioriterer bruken av midler ut fra egne tiltaksstrategier.
- *Nærings- og miljøtiltak i skogbruket og tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer*; ca. 14 mill. kroner for 2012. Midlene tildeles kommunene, som prioriterer bruken av midler ut fra egne tiltaksstrategier.

Utviklingsmidler som disponeres av SIVA

SIVA er en nasjonal virkemiddelaktør som bidrar til sterke verdiskapingsmiljø i distriktene gjennom å etablere og utvikle nasjonal infrastruktur for nyskaping og innovasjon. Gjennom investeringer i eiendoms- og innovasjonsselskaper utvikler og vedlikeholder SIVA en nasjonal infrastruktur for verdiskaping. SIVA er også programoperatør for flere nasjonale programsatsinger som FoU-inkubator, Industri-inkubator og Næringshager i tillegg til å være en pådriver for etablering og utvikling av innovasjonsnettverk. Sammen med Innovasjon Norge og Norges Forskningsråd deltar SIVA også i programaktiviteter som Norwegian Centres of Expertise og Arena.

SIVA er involvert i fleire satsingar i Nord-Trøndelag sammen med fylkeskommunen og Innovasjon Norge. SIVA er inne på eiersiden i følgende innovasjonsselskaper: Namdalshagen AS, Kunnskapsparke Nord-Trøndelag AS, Proneo AS, Fiborgtangen Vekst AS, Tindved Kulturhage og Leksvik Industriell Vekst. I tillegg til engasjement på eiersiden i disse selskapene, bidrar SIVA også med betydelig støtte til drift av innovasjonsmiljøene i fylket gjennom årlige tilskudd til inkubatorer og næringshager. SIVA Eiendom arbeider direkte mot vindklyngesatsinga i Verdal. SIVA har investert i næringsseiendommer i Namsos, Rørvik og Verdal. SIVA har også en ledende rolle i driftingen av det såkalte Trøndernett, et nettverk bestående av alle innovasjonsmiljøene i Trøndelag.

Utviklingsmidler som disponeres av NAV

Arbeids- og velferdsetaten ble etablert 1. juli 2006. Statsetaten og hele eller deler av sosialtjenesten i kommunene, utgjør til sammen Arbeids- og velferdsetaten (NAV). Dette er en av de største forvaltningsreformene i nyere tid. Alle kommuner har NAV kontor og hvert fylke har et overordnet fylkeskontor.

I sin markedsstrategi på utvikling/etableringsområdet, har NAV satt som mål at de skal ha god nettverkskompetanse. Denne kompetansen skal brukes i samhandling med næringsliv og i veiledningsarbeidet overfor brukerne. Det vil si at de skal gi god informasjon om mulige aktører og bidragsytere i en etablering/utviklingsak.

NAV Nord-Trøndelag bidrar sammen med andre til at det arrangeres etablereroppplæring i Nord-Trøndelag. NAV kan også bidra ved nyrekruttering av arbeidskraft og eventuelt oppkvalifisering av arbeidskraft som mangler kompetanse for å kunne få en jobb i en bedrift. NAV har arbeidsmarkedskompetanse og gjennom utarbeidelse av prognoser om utviklingen på arbeidsmarkedet, gir de et bidrag i vurdering av trender og behov i næringslivet. Gjennom sin oppfølging av arbeidsledige, kan NAV støtte handlingsplaner der målet er bedriftsetablering. De det gjelder får beholde ytelser som dagpenger eller arbeidsavklaringspenger i utviklings- og oppstartfasen av bedriften.

Vedlegg 6: Retningslinjer for bruk av regionale/kommunale fond i 2012

1. Formål

Formålet med tildeling av regionale/kommunale fond er å skape økt politisk engasjement for et aktivt næringsutviklingsarbeid i kommunene, tilføre midler til mindre og lokale prosjekt, og at det kommunale tiltaksapparatet skal kunne spille en aktiv rolle.

2. Vilkår for forvaltningen av regionale/kommunale fond

Følgende vilkår gjelder for forvaltningen av regionale/kommunale fond:

- Fondene skal anvendes i tråd med satsingsområdene i RUP
- Det forutsettes at kommunenes eget tiltaksapparat/næringsansvarlige tar aktivt del i forvaltningen av fondene
- Midler fra fondet kan ikke brukes til ordinære kommunale driftsoppgaver
- KRDs retningslinjer for kap. 551, postene 60 og 61, gjelder for fondene

3. Rolle-/arbeidsfordeling mellom fylkesnivå og regionalt/lokalt nivå

For å ha en avklart rolle-/arbeidsfordeling mellom fylkesnivå og regionalt/ kommunalt nivå, gjelder følgende *veiledende* arbeidsdeling:

- Bedriftssaker:
 - Kommunene behandler alle saker som krever lokal innsikt og som har et lokalt marked
 - Innovasjon Norge behandler alle saker for potensielle vekstetablerere og for bedrifter med nasjonalt og internasjonalt marked
- Utviklingsprosjekter under kr. 150.000
Utviklingsprosjekter med kostnadsrammer under kr. 150 000 bør behandles på regionalt/lokalt nivå.
- BU-saker skal behandles på fylkesnivå uavhengig av beløpsgrenser. De regionale/lokale fondene kan likevel benyttes i "gråsonesaker".

4. Organisering

Når det gjelder organisering av regionale/kommunale fond, anbefales følgende hovedmodell:

- Prosjekteier bør være kommunene i samarbeid, og med politisk valgt styringsgruppe
- Et sekretariat foretar ordinære sekretariatsoppgaver
- Det skal utarbeides vedtekter for bruken av midlene

Sekretariatene har ansvaret for rapporteringen (beskrevet nærmere i tildelingsbrevet til kommunene) for bruken av hele fondet. Det åpnes for at en andel på inntil 5% av fondet kan brukes til administrasjon.

Vedlegg 7: Oversikt over interkommunale/regionale samarbeid i Nord-Trøndelag

I et distriktsfylke er regionalt samarbeid viktig både for å ha tilstrekkelig fagkompetanse og gode tjenester til befolkningen. I et samfunn som utvikler seg både nasjonalt og internasjonalt, er forpliktende samarbeid og regionalisering en forutsetning for å lykkes. Jo mindre enheter, jo mer sårbare for konkurranse og derav nedbygging og marginalisering. Uavhengig av størrelse vil omstillings- og tilpasningsevne være viktige faktorer for regioners konkurransevne og utvikling.

Over år er det utviklet et bredt og omfattende regionalt samarbeid i Nord-Trøndelag. Intensitet og kompleksitet varierer fra mer løslige og strategiske samarbeidskonstellasjoner til omfattende tjenestesamarbeid for eksempel gjennom samkommuner. Under gis en oversikt (ikke utfyllende) over viktige samarbeidsregioner, og noen karakteristika ved dem:

Midtre-Namdal samkommune (Namsos, Overhalla, Namdalseid og Fosnes)

Fra 2010 etablerte disse fire kommunene Midtre-Namdal samkommune. Kommunene samarbeider også om regionalt næringsfond.

Indre-Namdal regionråd (Røyrvik, Namsskogan, Grong, Lierne, Høylandet og Snåsa)

Kommunene har et regionalt samarbeid både knytta til planlegging, tjenester og regionalt utviklingsarbeid (bl.a. regionalt næringsfond). Basis for samarbeidet er en egen fylkesdelplan for regionen.

Kystgruppen (Vikna, Nærøy og Leka)

Kommunene har et regionalt samarbeid knytta til utviklingsstrategier og regionalt utviklingsarbeid (bl.a. regionalt næringsfond). Fra 2010 er det iverksatt et regionalt omstillingsarbeid som omfatter alle de tre kommunene (se kap. 3.3).

Værnesregionen (Frosta, Meråker, Stjørdal, Malvik, Tydal og Selbu)

Samarbeidet går over fylkesgrensa, og det er satt i gang arbeid med et handlingsprogram for regional utvikling og interessepolitikk. Næringsalliansen i Værnesregionen (næringsforeninger i kommunene) legger fram forslag til strategier og konkrete tiltak som skal behandles politisk i kommunene. Handlingsprogrammet, eller felles strategisk næringsplan (SNP) for regionen, skal harmoniseres med fylkesplaner og SNP for Trondheimsregionen.

Verdal/Levanger

Kommunene har et formalisert samarbeid innenfor en rekke tjenestoområder gjennom Innherred samkommune. Utviklings- og næringssamarbeid (inkl. regionalt fond) blir nå ivaretatt på strategisk nivå som viktig del av samarbeidet.

INVEST (Inderøy, Verran og Steinkjer)

Kommunene samarbeider om felles fond og ulike kommunale tjenester. I forbindelse med sammenslåingsprosessen mellom Inderøy og Mosvik kommune har Mosvik nå status som observatør i INVEST. Når det gjelder denne kommunesammenslåingen må det legges til rette for smidige overgangsordninger.

Fosenregionen (Leksvik, Ørland, Bjugn, Osen, Roan, Rissa, Åfjord)

Dette samarbeidet går også over fylkesgrensen og kommunene samarbeider gjennom Fosen Regionråd. Dette gjelder både ulike tjenestoområder og innen strategisk planlegging for regionen. Mosvik går ut av dette regionsamarbeidet etter sammenslåingen med Inderøy.

Frostating (Verran, Steinkjer og Inderøy, Verdal, Levanger, Frosta, Meråker og Stjørdal)
Disse kommunene møtes årlig for å samordne overordnede strategier innen viktige enkeltsaker for regionen, bl.a. innen infrastrukturområdet.

Region Namdal (Namsos, Overhalla, Namdalseid, Flatanger, Fosnes, Røyrvik, Namsskogan, Grong, Lierne, Høylandet, Snåsa, Vikna, Nærøy og Leka)
Kommunene møtes to ganger pr. år. Rammevilkår, kompetanse ifb samhandlingsreformen og merkevarebygging er sentralt i dette samarbeidet. Regionalpolitiske saker, der det er viktig at regionen står samlet, tas også opp.

Vedlegg 8: Oppvekstprogrammet i Nord-Trøndelag

Oppvekstprogrammet ble vedtatt opprettet av Fylkestinget i desember 2010, bl.a. for å operasjonalisere anbefalinger gitt av Oppvekstkommissjonen:

- Et læringsmiljø som har plass for alle og som er preget av ambisjoner og forventninger.
- Strategiske og forpliktende tiltak for å styrke barn og unges grunnleggende ferdigheter i Nord-Trøndelag.
- Barn og unges helse, med vekt på forebyggende tiltak, fysisk fostring og styrking av helsetjenesten.
- Samordning av hele oppvekstløpet i Nord-Trøndelag slik at tiltakene kan settes inn på det tidspunkt de gjør størst nytte.

Oppvekstprogrammet er organisert som et partnerskap mellom kommunene i Nord-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommunen. Arbeidet skal ledes av et programstyre med ansvar for å definere, prioritere, operasjonalisere og følge opp.

Programstyret har følgende sammensetning:

- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag v/ Utdanningsdirektør
- NAV Nord-Trøndelag v/ Direktør
- KS Nord-Trøndelag v/ rådmannsrepresentant
- KS Nord-Trøndelag v/ styreleder
- NHO Trøndelag v/ Regiondirektør
- Nord-Trøndelag fylkeskommune v/fylkesutdanningssjef
- Nord-Trøndelag fylkeskommune fylkesråd for utdanning (leder)

Oppvekstprogrammets hovedmålområder er definert til å være:

- Ferdigheter
- Helse
- Samordning

Et av programstyrets virkemiddel vil være å knytte til seg et fagmiljø med spesialister innen området oppvekst som skal utføre det operative arbeidet. En del av fylkeskommunalt oppvekstfond avsettes til dette for perioden 2011 – 2013.

Prosjekter som er avleda av programmets satsing, og som er i samsvar med prioriteringene i RUP 2012, vil være aktuelle for finansiering gjennom RUP.

Vedlegg 9: Sentrale planer, stortingsmeldinger m.v.

- Stortingsmelding nr. 25 (2008-2009) Lokal vekstkraft og framtidstru. Om distrikts- og regionalpolitikken
- Stortingsmelding nr. 12 (2006-2007) Regionale fortrinn – regional framtid
- NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet
- Regional planstrategi for Trøndelag 2009-2012
- Felles Fylkesplan for Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Trondheim kommune 2009-2012
- Samhandlingsprogram 2012 (Felles Fylkesplan)
- Fylkesrådets politiske plattform 2011-2015

- Landsdelsutvalgets program 2008-2011
- Fylkesdelplan for Indre-Namdalen 2009-2012

- Stortingsmelding nr 19 (1999-2000) Om norsk landbruks- og matproduksjon
- Landbruksmelding for Trøndelag 2009
- Strategi for landbruksrelatert næringsutvikling (2009-2012)
- Handlingsplan for bioteknologi
- Strategi for likestilling i landbrukssektoren (LMD 2007)
- Handlingsplan for økologisk landbruk i Trøndelag (FMLA)

- Melding om Kystskogbruket, 2008
- Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nord- Trøndelag (2009-2012)
- Klima- og miljøplan for Nord-Trøndelag
- Handlingsplan bioenergi

- Marin strategiplan Trøndelag 2011-2014 med tilhørende handlingsplan 2011-12
- Internasjonal strategi for Trøndelag
- Nasjonal transportplan 2010-2019
- Fylkesvegplan 2010-2013

- Reiselivsstrategi for Trøndelag 2008-2020 med tilhørende 2-årige handlingsplaner
- Plan for profesjonell kunst 2007-2011
- Strategiplan for kulturnæringer i Trøndelag 2009-2016
- Handlingsplan for kulturminnepolitikken
- Handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2006-2009
- Teaterstrategisk plattform 2011-2015
- Museumsstrategisk plattform
- Strategi for profesjonell musikkformidling i Nord-Trøndelag 2011-2015

- Strategi for likestilling og mangfold i Nord-Trøndelag
- Strategi for folkehelsearbeidet i Nord-Trøndelag 2011-2014
- Strategi for entreprenørskap for ungdom i Nord-Trøndelag 2009-2012
- Interreg. Norge – Sverige-programmet
- FoU-strategi for Trøndelag (vedtas våren 2012)

Vedlegg 10: Statistikk fra 2011**Virkemiddelbruk 2011**

Kommune	NTFK		Innovasjon Norge	FMLA	FMLA	SUM kommuner
	Reg.utv.fond tilskudd	551.60/61 tilskudd og andre statstilskudd**	INKL. BU lån/tilskudd	skogmidler*	SMIL	
INVEST:						
Inderøy	216 667	831 250	7 496 000	1 123 036	798 676	10 465 629
Verran	216 667	1 181 250	6 685 000	1 123 036	798 676	10 004 629
Steinkjer	1 787 667	1 917 550	48 906 983	1 123 036	798 676	54 533 912
Værnesregionen:						
Stjørdal	4 500 000	783 750	19 641 500	443 910	579 988	25 949 148
Meråker	2 085 735	3 583 750	2 854 000	443 910	579 988	9 547 383
Frosta		736 250	4 026 000	443 910	579 988	5 786 148
Levanger/Verdal:						
Verdal	1 025 000	2 428 750	33 522 000	831 036	496 732	38 303 518
Levanger	1 034 500	2 273 750	33 268 000	831 036	496 732	37 904 018
Fosen:						
Mosvik		778 750	1 672 000	357 548	191 008	2 999 306
Leksvik	400 000	1 436 250	31 507 603	357 549	191 008	33 892 410
Kystgruppen:						
Leka	66 667	1 181 184		460 753	315 538	2 024 142
Vikna	66 667	2 431 184	14 390 000	460 753	315 538	17 664 142
Nærøy	66 667	1 081 184	78 911 855	460 754	315 538	80 835 998
Midtre Namdal:						
Flatanger	264 200	886 250	8 024 000	898 167	381 071	10 453 688
Overhalla	414 200	961 250	16 029 000	898 167	381 071	18 683 688
Fosnes	264 200	1 261 250	30 000	898 167	381 071	2 834 688
Namsos	2 442 700	1 141 250	6 185 987	898 167	381 071	11 049 175
Namdalseid	264 200	961 250	5 475 000	898 167	381 071	7 979 688
Indre Namdal:						
Røyrvik	83 334	1 551 250	5 449 500	641 950	291 502	8 017 536
Namsskogan	83 334	3 575 250	16 326 890	641 950	291 502	20 918 926
Grong	183 334	1 621 250	9 526 406	641 950	291 502	12 264 442
Lierne	83 334	1 601 250	16 517 000	641 950	291 502	19 135 036
Snåsa	83 334	1 451 250	4 674 685	641 950	291 502	7 142 721
Høylandet	83 334	8 321 250	5 180 000	641 950	291 502	14 518 036
Kystutviklingsmidler		10 984 000				10 984 000
Lån/aksjer		5 010 000				5 010 000
Nord-Trøndelag/felles	14 492 848	5 771 100	8 879 675			29 143 623
Interreg		6 490 000				6 490 000
Landsdelsutvalget		3 000 000				3 000 000
RDA Leksvik		700 000				700 000
RDA rentemidler		66 000				66 000
RDA bredbånd		9 996 000				9 996 000
Rekrutering/likestilling/ kompetanse i landbruket		1 700 000				1 700 000
Tospråklighetsmidler		1 200 000				1 200 000
Midler til viltformål		400 000				400 000
Friluftsmidler		291 000				291 000
SUM	30 208 589	89 585 702	385 179 084	16 802 802	10 112 453	531 888 630

Oppstillingen er basert på en viss grad av skjønn når det gjelder plassering av enkeltprosjekter. Følgende prinsipper ligger til grunn for oppstillingen:

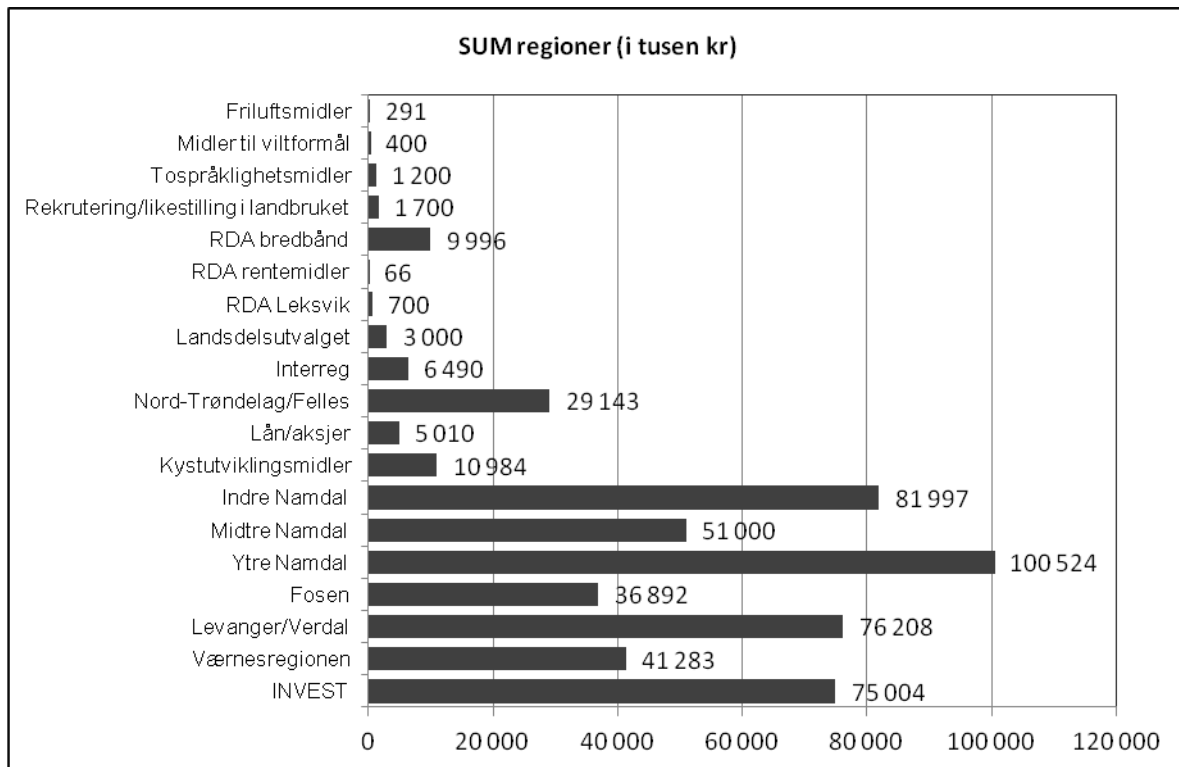
- Regionale prosjekt innenfor regioner er fordelt likt på de aktuelle kommunene i regionen
- Prosjekter ut over enkeltregioner ligger i kategorien *Nord-Trøndelag/felles*
- Midler som fylkeskommunen har fordelt til Innovasjon Norge rapporteres av Innovasjon Norge

*BU-midlene går til regionale prosjekter – både innenfor fylket, og på tvers av Trøndelagsfylkene. Det vil derfor være feil å si at midlene går til en kommune.

**Inkluderer bevilgningene til kommunale/regionale fond

Virkemiddelbruk 2011, regioner

Kommune	NTFK		Innovasjon Norge		FMLA		SUM kommuner
	Reg.utv.fond tilskudd	551.60/61 tilskudd og andre statstilskudd**	INKL. BU lån/tilskudd	Skogmidler	SMIL		
INVEST	2 221 001	3 930 050	63 087 983	3 369 108	2 396 028	75 004 170	
Værnesregionen	6 585 735	5 103 750	26 521 500	1 331 730	1 739 964	41 282 679	
Levanger/Verdal	2 059 500	4 702 500	66 790 000	1 662 072	993 464	76 207 536	
Fosen	400 000	2 215 000	33 179 603	715 097	382 016	36 891 716	
Ytre Namdal	200 001	4 693 552	93 301 855	1 382 260	946 614	100 524 282	
Midtre Namdal	3 649 500	5 211 250	35 743 987	4 490 835	1 905 355	51 000 927	
Indre Namdal	600 004	18 121 500	57 674 481	3 851 700	1 749 012	81 996 697	
Kystutviklingsmidler		10 984 000				10 984 000	
Lån/aksjer		5 010 000				5 010 000	
Nord-Trøndelag/Felles	14 492 848	5 770 100	8 879 675			29 142 623	
Interreg		6 490 000				6 490 000	
Landsdelsutvalget		3 000 000				3 000 000	
RDA Leksvik		700 000				700 000	
RDA rentemidler		66 000				66 000	
RDA bredbånd		9 996 000				9 996 000	
Rekrutering/likestilling i landbruket		1 700 000				1 700 000	
Tospråklighetsmidler		1 200 000				1 200 000	
Midler til viltformål		400 000				400 000	
Friluftsmidler		291 000				291 000	
SUM	30 208 589	89 584 702	385 179 084	16 802 802	10 112 453	531 887 630	

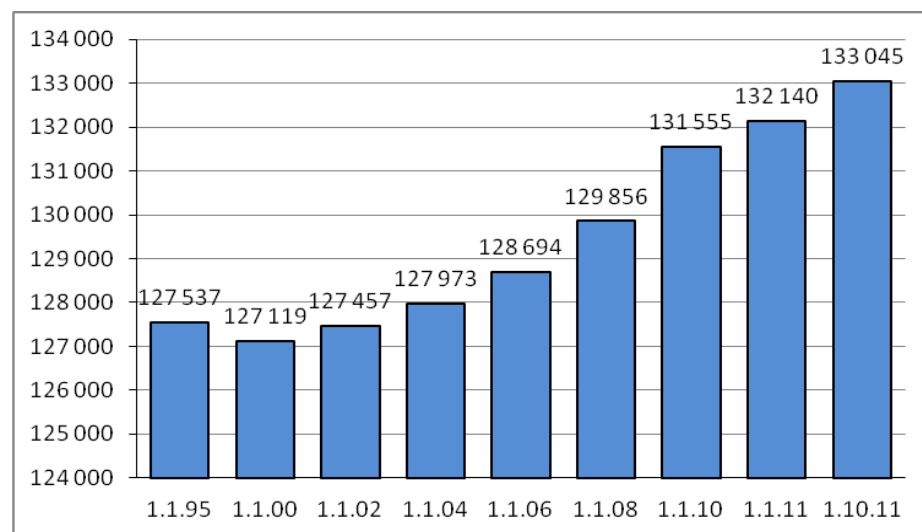

Folketallet i kommunene 1.1.1995 – 1.10.2011

	1.1.95	1.1.00	1.1.02	1.1.04	1.1.06	1.1.08	1.1.10	1.1.11	1.10.11
Inderøy	5 792	5 810	5 854	5 819	5 938	5 836	5 879	5 906	5 871
Verran	2 951	2 737	2 663	2 684	2 644	2 948	2 914	2 609	2 615
Steinkjer	20 670	20 483	20 483	20 451	20 477	20 672	21 080	21 151	21 311
INVEST	29 413	29 030	29 000	28 954	29 059	29 456	29 873	29 666	29 797
Meråker	2 735	2 636	2 559	2 539	2 531	2 506	2 471	2 503	2 515
Stjørdal	17 546	18 224	18 724	19 199	19 892	20 616	21 375	21 659	21 964
Frosta	2 456	2 436	2 445	2 454	2 467	2 466	2 495	2 538	2 600
Værnesregionen	22 737	23 296	23 728	24 192	24 890	25 588	26 341	26 700	27 079
Levanger	17 186	17 466	17 572	17 875	18 080	18 355	18 580	18 741	18 890
Verdal	13 722	13 665	13 665	13 827	13 900	14 094	14 222	14 334	14 361
Levanger/Verdal	30 908	31 131	31 237	31 702	31 980	32 449	32 802	33 075	33 251
Leksvik	3 487	3 513	3 532	3 511	3 496	3 484	3 528	3 522	3 522
Mosvik	920	928	922	887	893	864	810	811	789
Fosen	4 407	4 441	4 454	4 398	4 389	4 348	4 338	4 333	4 311
Flatanger	1 368	1 241	1 254	1 221	1 174	1 138	1 104	1 109	1 134
Namdalseid	1 949	1 834	1 814	1 779	1 749	1 717	1 697	1 707	1 705
Namsos	12 303	12 291	12 352	12 426	12 574	12 607	12 795	12 906	12 917
Fosnes	849	793	766	748	714	687	670	653	659
Overhalla	3 756	3 661	3 600	3 540	3 493	3 507	3 577	3 636	3 692
Midtre Namdal	20 225	19 820	19 786	19 714	19 704	19 656	19 843	20 011	20 107
Grong	2 532	2 570	2 588	2 530	2 416	2 377	2 361	2 357	2 419
Lierne	1 638	1 565	1 558	1 535	1 503	1 480	1 435	1 406	1 406
Røyrvik	737	602	563	539	544	499	495	499	494
Namsskogan	1 074	988	969	958	919	916	928	928	925
Høylandet	1 367	1 339	1 308	1 258	1 279	1 273	1 270	1 270	1 272
Snåsa	2 464	2 396	2 335	2 296	2 251	2 176	2 164	2 172	2 157
Indre Namdal	9 812	9 460	9 321	9 116	8 912	8 721	8 653	8 632	8 673
Vikna	3 768	3 867	3 950	4 021	4 011	4 034	4 122	4 135	4 205
Nærøy	5 467	5 357	5 297	5 240	5 154	5 015	4 990	4 999	5 045
Leka	800	717	684	636	595	589	593	589	577
Ytre Namdal	10 035	9 941	9 931	9 897	9 760	9 638	9 705	9 723	9 827
FYLKET	127 537	127 119	127 457	127 973	128 694	129 856	131 555	132 140	133 045
LANDET	4 348 410	4 473 603	4 523 861	4 577 457	4 640 219	4 737 171	4 858 199	4 920 305	4 973 029

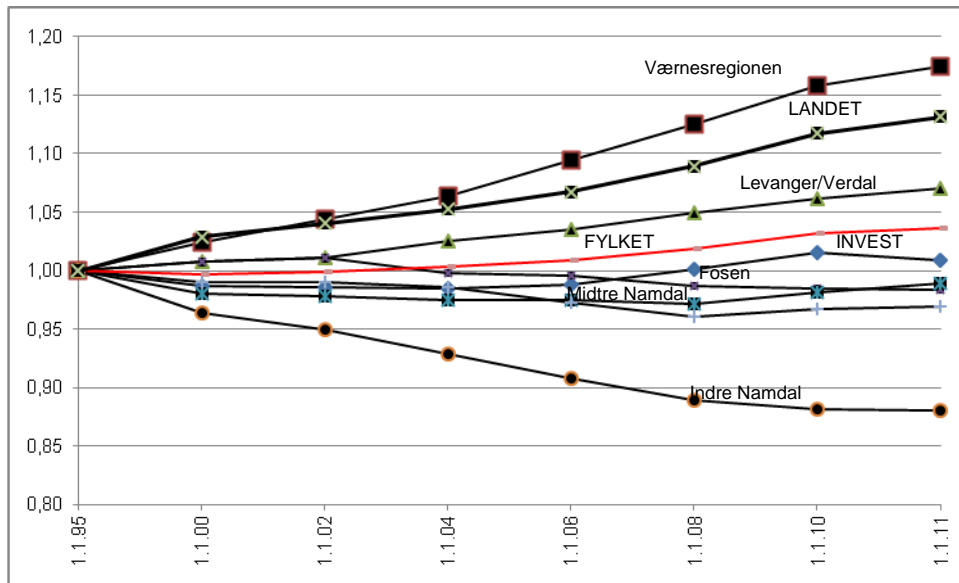
Kilde: SSB

Utviklingen i folketallet i Nord-Trøndelag 1.1.1995 – 1.10.11

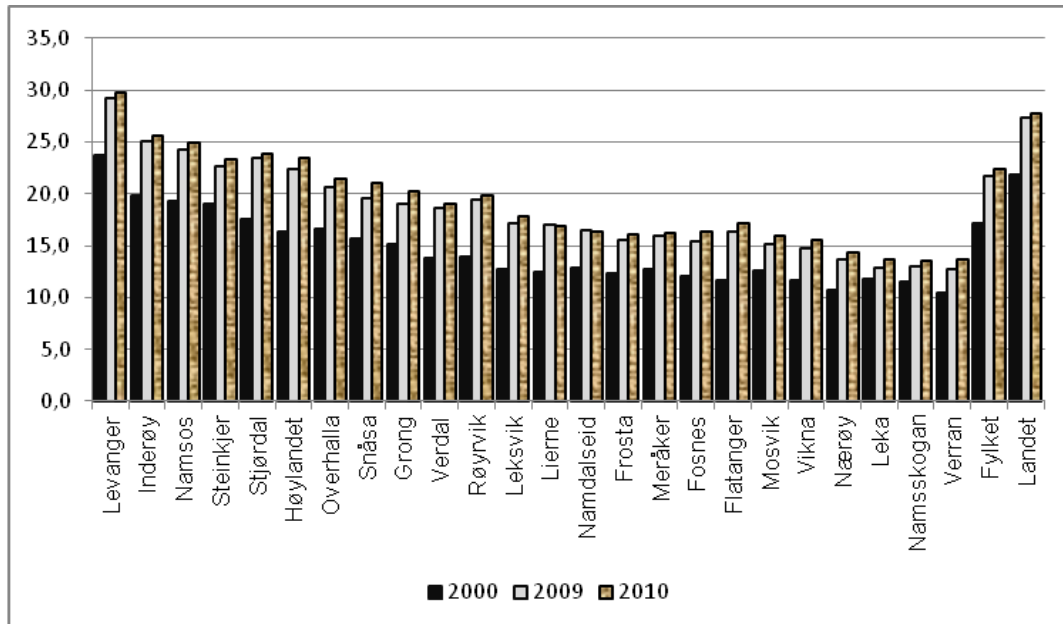
Kilde: SSB

Befolkningsutviklingen i fylkets regioner, fylket og landet 1995-1.10.2011

Kilde: SSB

Andel universitets- og høgskoleutdannet 2000 – 2010 (I prosent av personer 16 år og over)

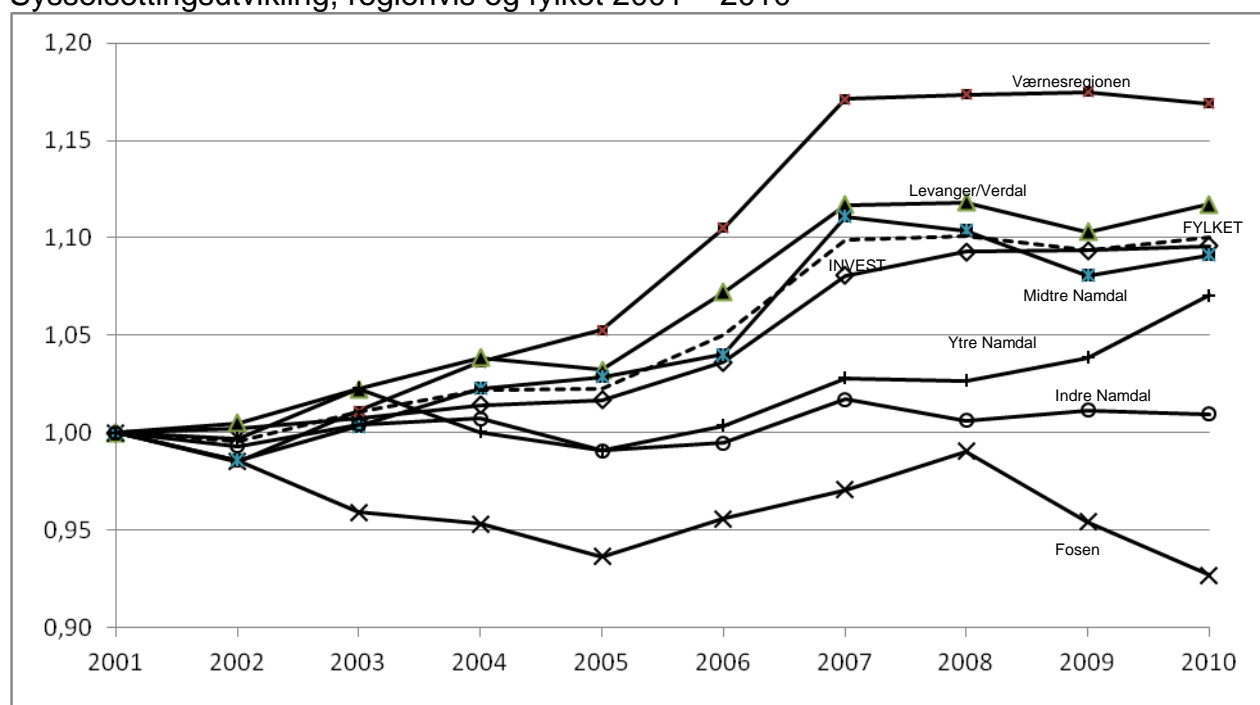
Kilde: SSB

Sysselsetningsutvikling i kommunene fra 2001 – 2010

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Endring	I prosent
Mosvik	325	340	327	311	300	306	300	281	259	263	-62	-19,1 %
Fosnes	248	234	254	264	247	231	225	231	207	212	-36	-14,5 %
Meråker	1112	1064	1057	1038	1021	967	1015	1009	939	976	-136	-12,2 %
Namdalseid	737	750	709	702	651	666	630	644	653	664	-73	-9,9 %
Nærøy	2056	2001	2024	1942	1891	1901	1993	1881	1876	1895	-161	-7,8 %
Røyrvik	232	206	213	219	232	226	212	225	218	214	-18	-7,8 %
Leksvik	1564	1521	1484	1489	1468	1499	1533	1589	1543	1487	-77	-4,9 %
Namsskogan	415	413	419	401	398	415	400	421	437	399	-16	-3,9 %
Frosta	919	912	920	885	872	891	908	874	878	901	-18	-2,0 %
Grong	1215	1235	1196	1181	1154	1150	1185	1117	1150	1204	-11	-0,9 %
Snåsa	901	897	950	973	956	936	962	945	923	920	19	2,1 %
Lierne	641	642	668	685	665	663	681	673	670	666	25	3,9 %
Flatanger	469	430	436	434	416	437	466	458	454	491	22	4,7 %
Høylandet	512	492	483	482	471	502	539	556	559	547	35	6,8 %
Leka	257	246	250	248	252	253	245	259	268	275	18	7,0 %
Overhalla	1351	1308	1284	1356	1362	1286	1507	1461	1437	1467	116	8,6 %
Steinkjer	9532	9561	9558	9685	9713	9844	10076	10191	10255	10412	880	9,2 %
Inderøy	1810	1757	1827	1820	1842	1886	1925	1985	1976	1988	178	9,8 %
Levanger	8159	8441	8576	8697	8528	8766	9092	9130	9073	9084	925	11,3 %
Verdal	5701	5485	5589	5695	5776	6088	6382	6363	6212	6395	694	12,2 %
Verran	886	935	932	894	877	942	1213	1188	1141	997	111	12,5 %
Namsos	6134	6086	6281	6382	6515	6674	7098	7068	6904	6915	781	12,7 %
Vikna	2038	2091	2175	2162	2167	2212	2234	2326	2374	2487	449	22,0 %
Stjørdal	8191	8081	8349	8660	8859	9428	10038	10103	10180	10061	1870	22,8 %
Nord-Trøndelag	55405	55128	55961	56605	56633	58169	60859	60978	60586	60920	5515	10,0 %

Kilde: PANDA/Sintef

Sysselsetningsutvikling, regionvis og fylket 2001 – 2010

Kilde: PANDA/Sintef

Prosentvis endring I antall sysselsatte 2001 - 2010

